

HURRIYAT

Mustaqil gazeta

2016-yil 11-may, chorshanba

№ 19 (978)

1996-yil dekabr dan chiqa boshlagan

Elektron manzil: info@uzhurriyat.uz

www.uzhurriyat.uz

МАСЪУЛИЯТНИНГ МУХИМ МЕЗОНИ

Демократик давлат, кучли фуқаролик жамияти барпо этиш сари интилаётган мамлакатлар ижтимоий-сиёсий ҳаётида давлат идоралари фаолиятида очиқлик ва ошқораликни таъминлаш масалалари муҳим вазифалар қаторида турибди.

⇒ 5-бет

ЎЗИНГДАН БИР ИЗ ҚОЛДИР

Мустақиллигимизнинг 25 йиллиги муносабати билан юртимиздаги таълим муассасаларида ўтказилган "Ким эдигу ким бўлди, эртага қандай марраларни эгаллашимиз керак" мазмунидаги тарғибот тадбирларида иштирок этиб, Ватанимиз ҳурлигини ёмон кўзлардан асраш эрксеваз ҳар бир инсоннинг олижаноб бурчи эканига яна бир бор амин бўлди.

⇒ 6-бет

ҲУШЁРЛИК — МУҚАДДАС БУРЧИМИЗ

Ёшлар содда, ишонувчан бўлишди. Шу сабабли бу дунёда неки қора, фитнакор кучлар бор, уларнинг ҳаммаси, энг аввало, айнан аҳолининг ҳали тўла балоғатга етиб улгурмаган қатламни нишонга олади.

⇒ 7-бет

ЧОРШАНБАДАН ЧОРШАНБАГАЧА

8 май куни Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислоҳ Каримов пойтахтимиздаги Хотира майдонига ташриф буюриб, Иккинчи жаҳон урушида жон фидо қилган юртдошларимиз хотирасига ҳурмат бажо келтирди.

Пойтахтимизда Ўзбекистон электрон оммавий ахборот воситалари миллий ассоциацияси томонидан Олий Мажлис Қонунчилик палатаси, Олий Мажлис ҳузуридаги Нодавлат нотижорат ташкилотларини ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтларини қўллаб-қувватлаш Жамоат фонди маблағларини бошқариш бўйича парламент комиссияси ҳамда қатор халқаро ташкилотлар ҳамкорлигида "Оммавий ахборот воситалари жамоатчилиги билан мулоқотни ҳамда давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари фаолияти очиқлигини таъминлашнинг муҳим омили сифатида" мавзусида халқаро конференция ўтказилди.

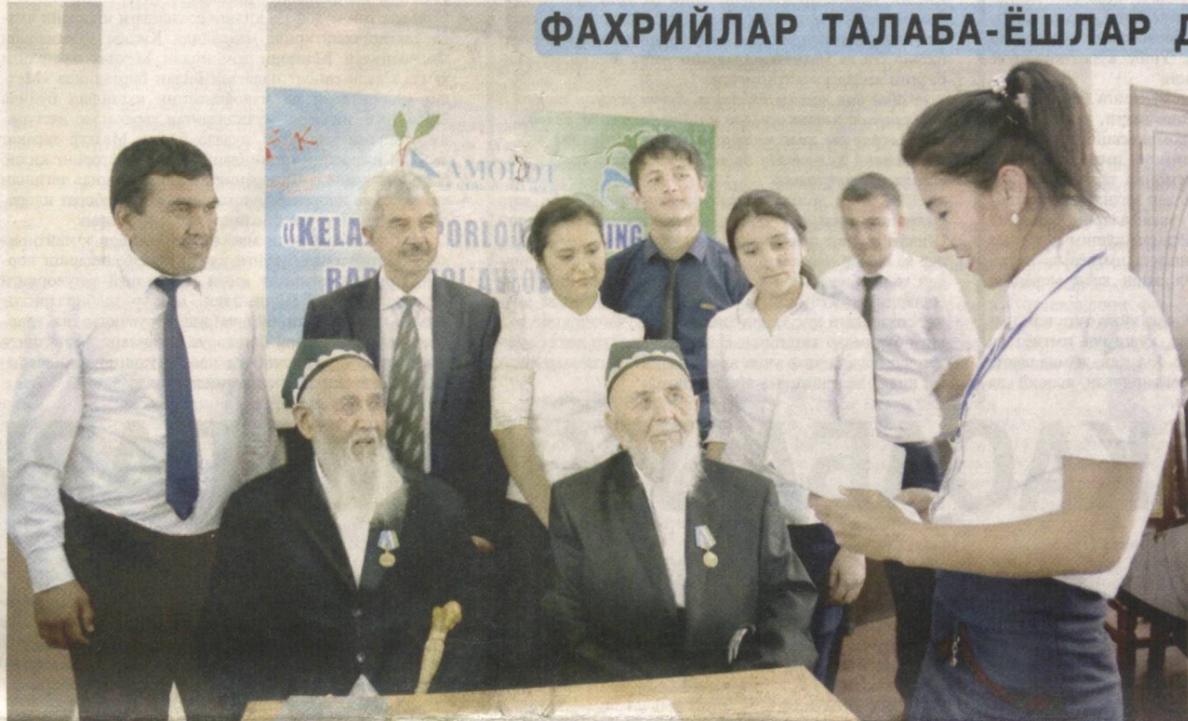
9 май — Хотира ва қадрлаш куни мамлакатимизда умумхалқ байрами сифатида кенг нишонланди.

Яқинда Хитойнинг Янчжоу шаҳрида Иқтисодий, савдо ҳамда сайёҳлик соҳаларига ихтисослаштирилган халқаро фестивал бўлиб ўтди. Унда дунёнинг 30 дан зиёд давлатидан қатор компаниялар, жумладан, мамлакатимиз вакиллари ҳам иштирок этди.

Яқинда Малайзия пойтахти Куала-Лумпур шаҳрида Ўзбекистоннинг сайёҳлик салоҳиятига бағишланган тақдимот маросими бўлиб ўтди. Мамлакатимизнинг ушбу давлатдаги элчионаси томонидан ташкил этилган тадбирда Малайзиянинг қатор етакчи туристик компаниялари вакиллари қатнашди.

"HURRIYAT" газетаси Ўзбекистон ҳаво йуллари миллий авиаканиси самолётларида ҳам йўловчиларнинг доимий ҳамроҳи.

ФАХРИЙЛАР ТАЛАБА-ЁШЛАР ДАВРАСИДА

Наманган муҳандислик-технология институтида 9 май — Хотира ва қадрлаш кунига бағишланган тадбирга Иккинчи жаҳон уруши қатнашчилари Низомжон ота Сатторов ва Абдусалом ота Раҳмонов тақлиф этилди.

Тадбирда фахрийлар машғум уруш ва ундан кейинги йиллардаги оғир ҳаёт, бугунги дорилмон кунлар, Президентимиз раҳнамолигида амалга оширилаётган кенг қўламли ислохотлар, жумладан, ёш авлод камолоти йўлида яратилаётган шароитлар ҳақида сўз юритиб, ёшларга бу имкониятлардан унумли фойдаланиш зарурлигини уқтирди.

— Юртимиз тинч, турмушимиз фаровон. Инсон учун бундан ортиқ неъмат бўлмайди. Унинг қадрига етиш, кўп ўқиш ва мамлакатимиз тараққиёти йўлида сидқидилдан меҳнат қилиш сизнинг асосий вазифангиз бўлмоғи лозим, — дейди Низомжон ота.

Суратда: Иккинчи жаҳон уруши қатнашчилари Абдусалом ота Раҳмонов ва Низомжон ота Сатторов ўқитувчи ва талабалар даврасида.

Хотам МАМАДАЛИЕВ ўЗА олган сурат

ХОТИРА — МУҚАДДАС, ҚАДР — АБАДИЙ!

МУНОСАБАТ

Мамлакатимизда 9 май — Хотира ва қадрлаш куни сифатида кенг нишонланди. Жойларда уруш кўрған кексалар билан суҳбатлар, учрашувлар уюштирилди. Жумладан, пойтахтимиздаги Хотира майдони ҳар қачонгидан гавжум бўлди. У ерга ташриф буюрган Президентимиз Ислоҳ Каримов Иккинчи жаҳон урушида жон фидо қилган юртдошларимиз хотирасига ҳурмат бажо келтирди.

— Шу кунларда юртимизда, қишлоқ ва шаҳарларимизда, ҳар бир оила ва хонадонда каттаю кичик — барча ватандошларимиз 9 май — Хотира ва қадрлаш кунини, Улуғ Ватан урушида фашизм устида қозонилган ғалабанинг 71 йиллигини кенг нишонламоқда. Ана шу буюк ғалабани қўлга киритишда мардлик ва жасорат кўрсатган фахрийларимизни, фронт ортида фидокорона меҳнат қилган юртдошларимизни

табриклаш, уларга сиҳат-саломатлик, узоқ умр тилаш мен учун катта шарафдир, — деди Юртбошимиз. — Шу билан бирга, уруш майдонларидан қайтмаган, мана шундай мусаффо осмон, тинч ва осойишта ҳаёт учун жон бериб, қурбон бўлган юртдошларимизнинг муқаддас хотираси олдида бош эгиб таъзим қилиш барчамиз учун ҳам қарз, ҳам фарз деб биламан.

6

ВАТАНПАРВАР ЁШЛАР ФЕСТИВАЛИ

ЁШЛАРГА ОИД ДАВЛАТ СИЁСАТИ — АМАЛДА

Юртимизда инсон манфаатлари йўлида изчиллик билан амалга оширилаётган кенг қўламли сайёҳаракатлар барча жабҳаларда бўй кўрсатмоқда. Бундай муваффақиятлар эса халқимизнинг келажакка ишончини янада мустаҳкамлаб, шахдам қадамлар билан олға интилаётган ҳар бир кишида фахр-ифтихор хиссини уйғотаётир.

Тошкент вилоятининг Ўрта Чирчиқ туманида "Ўзбекистон ёшлари: биз ҳеч қимдан кам эмасмиз ва кам бўлмаймиз!" шиори остидаги ёшлар фестивалининг минтақавий босқичи бўлиб ўтди.

Ўзбекистон "Миллий тикланиш" демократик партияси "Ёшлар қаноти", партиянинг Тошкент, Сирдарё вилоятлари ва Тошкент шаҳар кенгашлари томонидан ташкил этилган тадбирда талабалар, ўқувчи-ёшлар иштирок этди.

Президентимиз раҳнамолигида ёшларнинг замонавий билим ва касб-хунарларни пухта эгаллаши йўлида яратилаётган шароитлар, уларнинг турли ёт

ғоялар ва "оммавий маланият" таъсирига тушиб қолиши олдини олиш борасида амалга оширилаётган чора-тадбирлар юксак самаралар бераётгани таъкидланди. Давлатимиз раҳбарининг 2014 йил 6 февралдаги "Ўзбекистон Республикасида ёшларга оид давлат сиёсатини амалга оширишга қара-

тилган қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида"ги қарори бу борада муҳим дастуриламал бўлмоқда.

Фестиваль доирасида "Оммавий маланият" ва мафкуравий таҳдидларга қарши миллий ғоя билан курашамиз" мавзусида ижодий ишлар танлови ўтказилди. Ёшлар маънавиятига салбий таъсир этувчи диний экстремизм ва терроризмнинг аянчли оқибатлари ҳақида ҳикоя қилувчи сахна қўринишлари намойиш этилди. Миллий қадриятларимиз, мустақиллик йилларида юртимизда амалга оширилаётган улкан бунёдкорлик ишлари акс эттирилган видеороликлар танлови бўлиб ўтди.

Иштирокчилар томонидан тақдим этилган ижодий ишлар турли номинациялар бўйича баҳолалиб, ғолиблар диплом ва эсдалик совғалари билан тақдирланди.

Ёш истеъодлар томонидан ижро этилган Ватан, тинчлик ва дўстликни мадҳ этувчи куй-қўшиқлар тадбирга байрамона кайфият бағишлади.

И.АВВАЛБОВ, ўЗА муҳбири

Хурматли муштарийлар,

2016 йилнинг келгуси ойлари учун "HURRIYAT" газетасига обуна ишлари давом этмоқда. Газетамизга обуна бўлолмаганлар эса уни савдо дўконларидан харид қилишлари мумкин. Ўқинг, баҳра олдинг ва уни ҳамроҳларингизга ҳам ҳаёда этинг. Бундан ташқари, "Hurriyat" да чоп этилган материаллар билан www.uzhurriyat.uz сайти орқали ҳам танишингиз мумкин.

"HURRIYAT" ГАЗЕТАСИ СЎЗНИНГ ДОИМИЙ ҲАМРОҲИНГИЗ БЎЛИШИГА ИШОНАМИЗ!

КАСАБА УЮШМАЛАРИ — МЕҲНАТКАШЛАРНИНГ ҲАМКОРИ ВА ТАЯНЧИ

АМАЛИЁТ

Юртимизда инсон манфаатлари йўлида изчиллик билан амалга оширилаётган кенг қўламли сайёҳаракатлар барча жабҳаларда бўй кўрсатмоқда. Бундай муваффақиятлар эса халқимизнинг келажакка ишончини янада мустаҳкамлаб, шахдам қадамлар билан олға интилаётган ҳар бир кишида фахр-ифтихор хиссини уйғотаётир.

Мамлакатни модернизация қилиш, адолатли фуқаролик жамиятини барпо этиш, "Кучли давлатдан — кучли

фуқаролик жамияти сари" ғоясини ҳаётга изчил татбиқ этиш борасидаги ислохотлар натижасида, нодавлат ноти-

жорат ташкилотлар, жумладан, касаба уюшмалари ҳам барча шароитлар яратиб берилмоқда. Бундан унумли фойдаланган ҳолда Ўзбекистон Касаба уюшмалари Федерацияси меҳнаткашлар манфаати йўлида кенг қўламли эзгу ишларни амалга ошириб келмоқда.

Хусусан, мамлакатимиз касаба уюшмалари ходимларининг ижтимоий-иқтисодий манфаатлари ва меҳнат соҳасидаги ҳуқуқларини ҳимоялаш борасида салмоқли натижаларга эришиб келяпти. Олиб борилаётган сайёҳаракатлар натижасида кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектлари сони ҳам ортиб бормоқдаки, бу уларда меҳнат қилаётган ходимларнинг ҳам жамоа шартномаларида белги-ланган қатор имтиёз ва кафолатлардан фойдаланиш имконини бермоқда.

Биз тизимда амалга оширилаётган ислохотлар билан жамоатчиликни кенгроқ таништириш мақсадида Ўзбекистон Касаба уюшмалари Федерацияси Кенгаши раиси Танзила НОРБОВА билан суҳбатлашдик.

2

«Бошлангич 1-бетда»

— Сўнги йилларда касаб уюшмалари аҳолини ижтимоий-ҳуқуқий қўллаб-қувватлаш, корхона, ташкилот ва муассасаларда жамоа шартномаларининг тўлиқ амал қилиши ҳамда ижтимоий шерикликни янада кучайтириш борасида салмоқли натижаларга эришмоқда. Шу хусусда газетхоналаримизга кенгроқ маълумот берсангиз.

— Истиқлол йилларида Давлатимиз раҳбари томонидан инсон манфаатларини қўзлаган ҳолда амалга оширилаётган ислохотлар натижасида йилдан-йилга халқимиз турмуш даражаси ва сифати ортиб бормоқда. Шу боис ҳам жаҳон ҳамжамиятининг юртимизда олиб борилаётган кенг қўламли ислохот ҳамда янгиланишларга бўлган қизиқиши ва эътибори тобора кучаймоқда.

Бу жараёнда мамлакатимизда давлат, касаб уюшмалари ва иш берувчилар ўртасида йўлга қўйилган самарали ижтимоий мулоқот ва ижтимоий шериклик муҳим аҳамиятга эгадир. Зеро, мазкур механизм ижтимоий-меҳнат муносабатлари соҳасида юксак натижаларга эришиш имкониятини кенгайтирмоқда.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси, Касаб уюшмалари Федерацияси Кенгаши ва Савдо-санаят палатаси ўртасида имзоланган Бош келишув, республикамизда амал қилаётган 95 та тармоқ келишуви, 14 та ҳудудий келишувдан келиб чиққан ҳолда бутунги кунда бевосита корхона, ташкилот ва муассасаларда 122 минг 619 та жамоа шартномаси амал қилмоқда. Яъни республикамизда касаб уюшма аъзолари меҳнатидан фойдаланувчи юридик шахсларни жамоа-шартномавий муносабатлар билан қамраб олиш кўрсаткичи 99,3 фоизни ташкил этмоқда. Ушбу кўрсаткич дунё миқёсида ҳам юқори ҳисобланади.

Бутунги кунда Жамоа шартномалари бандлик кафолатлари, иш вақти ва дам олиш вақти, меҳнатга ҳақ тўлаш, кафолатли тўловлар ва компенсация тўловлари, меҳнатни муҳофаза қилиш, ижтимоий имтиёз ва кафолатлар, маданий-маърифий, jisмоний тарбия, соғломлаштириш ва спорт ишлари, аёллар меҳнатини тартибга солиш, аёллар ва оилавий вазифаларни бажариши билан машғул шахсларга берилаётган қўшимча имтиёз ва кафолатлар, ёшлар учун қўшимча имтиёз ва кафолатлар, меҳнат низоларини ҳал этиш каби меъёрлар киритилган.

Натижада ҳодимлар қонунчиликда қўзда тутилган имтиёз ва кафолатлардан ташқари қўшимча имтиёз ва қўлайликларга эга бўлиб бораётди. Хусусан, жамоа шартномаларида ҳодимлар учун узайтирилган асосий ва қўшимча таътиллار ўрнатилди. Ҳар йили жамоа шартномалари орқали 59 мингдан ортиқ корхонада 15 иш кунидан кўп миқдордаги асосий узайтирилган таътиллари ўрнатилган бўлиб, ушбу имтиёздан қарийб 3 миллион нафар ҳодим фойдаланмоқда.

Бундан ташқари ҳар йили январь — апрель ойларида жамоа шартномалари яқинини муҳокама этиш ва янгиликни қабул қилиш жараёни амалга оширилади. Муҳокама жараёнида иш берувчи ва касаб уюшма кўмитаси ўз мажбуриятларининг амалга оширилиши юзасидан меҳнат жамоаси олдида ҳисобот берилади. Бу жараёнда албатта меҳнат жамоаси вакиллари ҳам ўз тақдир ва мулоҳазаларини билдирадилар.

Янги қабул қилинаётган жамоа шартномаларида Президентимизнинг қарор ва фармонлари, ижтимоий йўналтирилган Давлат дастурлари, корхонанинг ижтимоий-иқтисодий аҳоли, ҳодимлар тақдирлари, улар ўртасида ўтказилган ижтимоий сўров натижаларидан келиб чиққан ҳолда қўшимча қўлайликлар киритилди.

— Демак, ҳодимлар бузун мазкур локал ҳужжатлар орқали қўшимча даромад олиш имконига ҳам эга эканлар-да?

— Албатта, чунки кейинги йилларда жамоа шартномалари — ҳодимлар даромадларини ошириш манбаига айланди. Хусусан, корхона, ташкилот ва муассасаларда ўрта ҳисобда бир ҳодимга ойлик маошдан ташқари жамоа шартномаси орқали сарфланган маблағ миқдори бундан 3-4 йил аввал ўртача 500 минг сўм бўлган бўлса, 2015 йил давомида 1,5 миллион сўмдан 7,5 миллион сўмгача оширилди. Айрим йирик корхоналарда эса бундан ҳам юқори кўрсаткичларни қўшимиз мумкин. Масалан, «Оҳангаронцемент» акциядорлик жамиятида меҳнат қилаётган ҳодимларнинг ижтимоий-иқтисодий манфаатлари учун ўтган йили ҳар бир ҳодимга ойлик маошдан ташқари жамоа шартномалари орқали қарийб 20 миллион сўм маблағ йўналтирилди. Албатта бундай корхоналар сонининг ортиб бораётгани барчани қувонтиради.

Таъкидлаш жоизки, бутунги кунда турли соҳалардаги иқтисодий ўсишлар қўллаб-қувватлаш мақсадида ҳақ тўлаш бўйича тариф септаларининг разряд коэффициентлари кўтарилишига олиб келди. Шунингдек, мамлакатимиз корхона ва ташкилотларида амал қилаётган жамоа шартномаларнинг деярли 83,4 фоизига иш берувчи ташаббусига қўра ҳодим билан меҳнат шартномасини бекор қилишдан олдин касаб уюшмаси кўмитасининг розилигини албатта олиш лозимлиги тўғрисидаги банд киритилган. Бу ўз навбатида ишчиларнинг ҳар томонлама ҳимоялашда қўл келмоқда.

— Кейинги йилларда Касаб уюшмалари Федерацияси Кенгаши томонидан бошлангич ташкилотларга амалий ёрдам кўрсатиш бўйича самарали тизим йўлга қўйилди. Яъни авваллари жамоа шартномалари барча тармоқ корхоналари учун бир хил тарзда ишлаб чиқилиб, кўйи бўғинда фаолият кўрсатаётган фаоллар учун қўшимчалар тўғрисида эди. Бузун эса корхона, ташкилот ва муассасалар учун ҳар бир тармоқнинг ўзига хос хусусиятлари ва имкониятларини эътиборга олган ҳолда жамоа шартномаларининг алоҳида-алоҳида намунавий мактаплари ишлаб чиқилиб, таъсия этиб келинмоқда.

— Жуда тўғри. Бутунги кунда мулкчилик шакли турлича бўлган корхона, ташкилот ва муассасаларга қўлайлик яратиш мақсадида Ўзбекистон касаб уюшмалари Федерацияси Кенгаши томонидан давлат ташкилотлари, соғлиқни сақлаш, мактабгача таълим муассасалари, умумтаълим мактаблари, олий ўқув юртилари ва касб-ҳунар коллежлари, кичик корхоналар, фермер хўжаликлари, хоржий инвестициялар иштирокидаги корхоналар учун ўз йўналишлари, хусусиятлари, имкониятлари ва норматив ҳужжатлар базасидан келиб чиққан ҳолда жамоа шартномалари мактаплари намуналари алоҳида-алоҳида ишлаб чиқилиб, бошлангич касаб уюшма ташкилотларига тавсия этилмоқда. Натижада бутун жамоа шартномалари орқали ҳодимларнинг ижтимоий-иқтисодий манфаатлари ва меҳнат соҳасидаги ҳуқуқларини ҳимоялаш, меҳнатини муҳофаза қилиш, бандликка қўмақлаштириш, ҳодимлар даромадлари ва турмуши даражасини ошириш, ижтимоий кафолатлар бериш ишлари амалга оширилмоқда. Шу билан бир қаторда меҳнатқашлар ва уларнинг оила аъзолари маънавиятини юксалтириш ҳамда соғломлаштириш, бўш вақтла-

рини мазмунли ташкил этиш масалалари доимий эътиборимизда бўлиб келмоқда. Шунингдек, нафақат меҳнатқашлар, балки уларнинг оила аъзолари, олий таълим муассасалари ва касб-ҳунар коллежлари ўқувчиларининг ижтимоий-иқтисодий манфаатлари, корхона, ташкилот ва муассасаларга ишга қабул қилинган ёшларнинг меҳнат муҳофазаси бўйича йўриқномадан ўтказилиши, жамоа шартномасида қўзда тутилган имтиёзлардан фойдаланиши таъминланмоқда. Шу билан бир қаторда ёш мутахассисларга касб маҳоратини ўргатиш учун бириктирилган устозларни рағбатлантириш, касбий танловлар ўтказиш, олий ва ўрта-махсус таълим масканларининг иқтидорли талабалари учун касаб уюшма стипендиялари ҳам жорий этилган. Бу рағбатлар ёш ва меҳнатқашларнинг ишга бўлган муносабатини янада кучайтирмоқда.

— Яна бир муҳим йўналиш, бузун жамоа шартномаларида хотин-қизлар ва ёшлар, кекса авлод вакиллари ҳам манфаатларига, уларнинг ижтимоий ҳимоясига эътибор кучайганининг гувоҳи бўлмоқдамиз.

— Бу айни долзарб масалалардан бири десам, хато қилмаган бўлам. Чунки, мамлакатимиз ижтимоий йўналтирилган давлат эканлиги, кексалар, хотин-қизлар ва ёшлар масаласи устувор эканлигиндан келиб чиққан ҳолда биз жамоа шартномаларида хотин-қизлар ва ёшларнинг ижтимоий-иқтисодий манфаатлари ва меҳнат соҳасидаги ҳуқуқлари ҳимоясини кучайтиришга оид янги бўлимлар киритилди. Натижада мазкур локал ҳужжатлар орқали улар учун яратилаётган имтиёзлар қўламинанча кенгайтиришга эришилди.

лари бажарилаётди. Бундан ташқари ҳодимларни меҳнат муҳофазаси қўдаларига ўқитиш, махсус кийим-бош, пойабзал, шахсий ҳимоя воситалари, ювиш ва зарарсизлантириш воситалари билан таъминлаш, мунтазам равишда тиббий қўриқдан ўтказиш, иш ўринларида шохдатлаш, имтиёз ва компенсациялар ўрнатиш масалалари касаб уюшмалари ва иш берувчиларнинг доимий диққат марказидадир. Натижада бутунги кунда корхона ва ташкилотларда меҳнатда жароҳатланган ҳолатлари ва касб касалликларининг олдини олиш масаласи энг устувор вазифалардан бирига айланди.

Бевосита меҳнат жамоаларида ноҳус қўдаларни келтириб чиқариши мумкин бўлган сабабларни бартараф этиш ишлари сифати ва самардорлигини ошириш мақсадида давлат назорати ва текшируви органлари билан ҳамкорликда меҳнат муҳофазаси ва шароитлари, саноат ва экологик хавфсизлик аҳолини текшириб бориш амалиёти йўлга қўйилди. Жорий йилда жамоа шартномаларида меҳнат муҳофазаси бўйича киритилган чоратадбирлар 2011 йилга нисбатан қарийб 84 фоизга ортди ва деярли 560 мингтаги ташкил қилди. Уларни амалга ошириш учун сарфланган маблағ миқдори ҳам 1,5 баробарга кўпайди. Корхона, ташкилот ва муассасаларда фаолият юритаётган 40 минг нафардан ортиқ меҳнатни муҳофаза қилиш бўйича вакиллар сай-ҳаракати натижасида, ҳар йили ҳодимларнинг 80-85 фоизи дастлабки ва даврий тиббий қўриқдан ўтказилишига эришилмоқда. Бу эса иш берувчи учун ҳам, ҳодим учун ҳам ўта фойдали бўлмоқда.

Меҳнатни муҳофаза қилиш соҳасидаги ишларни янада такомиллаштириш мақсадида Касаб уюшмалари Федерацияси Кенгаши томонидан Меҳнат вазирлиги ҳамда Савдо-саноат палатаси билан биргаликда «Меҳнат шароитлари ва муҳофазасини яхшилаш бўйича 2015—2016 йилларга мўлжалланган ҳаракатлар дастури» имзолангани ҳам айни мuddо бўлди. Мазкур ҳаракат дастури ижросини таъминлаш ҳамда мониторинг қилиб бориш мақсадида Федерация кенгаши қошида тегишли вазирлик ва идоралар мутахассисларидан иборат идораларо ишчи гуруҳи фаолияти йўлга қўйилган.

Меҳнат муҳофазаси масаласига эътибор кучайтирилиши натижасида бутунги кунда ишлаб чиқариш корхоналарида ҳодимнинг ҳаёти ва соғлиғи устуворлиги таъминланмоқда. Шунингдек, мазкур тадбирларнинг амалга оширилиши бўйича иш берувчилар ва уларнинг тегишли юқори бошқарув органлари масъулияти оширилиб, улар таркибида касаб уюшма вакиллари-нинг иштироки тўлиқ таъминланмоқда.

битирувчиларнинг иш жойида қўнимлиги таъминланиши устидан доимий жамоатчилик назорати йўлга қўйилиб, ўтган даврда 710 минг 700 нафардан ортиқ битирувчиларнинг иш жойларида қўнимлиги юзасидан жамоатчилик назорати олиб борилди. Бундан ташқари, 158 минг 455 нафар касаначининг жамоа шартномаларида қўзда тутилган имтиёз ва қўлайликлардан фойдаланишларини таъминлаш мақсадида корхона ва ташкилотларда имзоланаётган локал ҳужжатлар касаначиларнинг ижтимоий-иқтисодий манфаатларини ҳимоялашга йўналтирилган меъёрлар билан бойитилди.

Сўнги уч йил давомида касаб уюшмалари Федерацияси томонидан ишлаб чиқариш ва аҳолига хизмат кўрсатиш объектлари фаолиятини йўлга қўйиш орқали юзлаб янги иш ўринлари яратилгани ҳам таъкидлаш жоиз. Ўзбекистон касаб уюшмаларининг аҳоли бандлигини таъминлашга қўмақлаштириш билан бирга, янги иш ўринларини яратиш, уларда коллеж битирувчилари ва хотин-қизлар бандлигини таъминлаш борасида олиб бораётган ишлари бутунги кунда янада ри-вожлантирилмоқда. Хусусан, мамлакатимиз Мустақиллигининг 25 йиллиги нишонланадиган йилда Ўзбекистон касаб уюшмалари Федерацияси томонидан республикамизнинг ҳар бир туман ва шаҳарида 25 тадан янги иш ўринларини яратиш ташаббуси илгари сурилди. Бу борада махсус тадбирлар дастури ишлаб чиқилиб, амалий ишлар олиб боришмоқда. Аҳамиятли томони шундаки, мазкур ташаббус натижасида республикамиз ҳудудларида қарийб 5 мингта иш ўрни яратилиб, уларда касб-ҳунар коллеж битирувчиларини жалб этиш режалаштирилган.

— Маълумки, касаб уюшмалари меҳнатқашлар ва уларнинг оила аъзолари соғломлаштириш мақсадида борасида ҳам кенг қўламли ишлар олиб бормоқда. Айнан шу йўналишларда яна қандай янги лойиҳалар бажарилиши кўзда тутилган?

— Сўнги йилларда ҳодимлар ва уларнинг оила аъзоларини соғломлаштириш борасидаги ишлар сифат жиҳатдан янги босқичга кўтарилди. Санаторийларга йўлланмалар бериш мuddати 5 йилдан 2 йилга, йўлланмаларнинг дам олувчилар томонидан тўланадиган қисман қиймати 50 фоиздан 45 фоизга туширилди. Шунингдек, ҳодимларнинг оила аъзолари учун ҳам бир қатор қўлайлик ва имтиёзлар яратилди. Хусусан, ҳодим учун касаб уюшма бюджети ҳисобидан ажратилган имтиёзли йўлланмадан унинг яқин қариндошлари — отаси ёки онаси, турмуш ўртоғи, фарзандлари фойдаланиши учун имконият яратилди.

Бошлангич касаб уюшма ташкилотларининг молиявий имкониятларининг кенгайтирилиши ҳодимлар ва уларнинг оила аъзолари учун йўлланмалар ажратиш қўламини оширишга омили бўлмоқда. Натижада, имтиёзли йўлланмалар асосида санаторий ва дам олиш уйларида соғломлаштирилганлар 2011 йилдаги 89 минг нафардан 2015 йилда 107 минг нафарга етди. Меҳнатқашлар фарзандларини соғломлаштириш ишлари сифати ва қўламини ҳам оширилди. 2011—2015 йилларда барча турдаги болалар соғломлаштириш оромгоҳларида қарийб 1 миллион 430 минг нафар бола дам олдирилиб, уларнинг 280 минг нафардан ортиғи имтиёзли ва бепул йўлланмалар асосида соғломлаштирилди.

Санаторий ва дам олиш уйларида ҳам катта ишлар бўляпти, даволашнинг янги усуллари жорий этиляпти, бу масалада чет элдан турдош муассасаларнинг тажрибасини ўрганиш йўлга қўйилди. Сўнги 5 йилда тизимда янги санаторийлар қуриш, мавжудларини реконструкция қилиш, уларда замон талабларига жавоб берадиган шароитларни яратиш борасида қўллаб-қўллаб қўйилди. Хусусан, тизимдаги соғломлаштириш муассасаларида замон талабларига жавоб берадиган шароитлар яратиш, замонавий тиббий ускуналар билан жиҳозлаш, моддий-техник негизини кучайтиришга алоҳида эътибор қаратишмоқда. Жумладан, ўтган йилларда Касаб уюшмалари Федерацияси томонидан Жиззах вилоятининг Янгибод туманида 50 ўринли янги «Хавотго гулшани» санаторийи қурилди. Фарғона вилоятидаги «Аҳмад ал-Фарғоний» дам олиш масканида замонавий кемпинг ва янги ошхона бинолари фойдаланишга топширилди. «Ботаника», «Турон», «Оқ тош», «Чортоқ», «Косонсой», «Ситорай Моҳи Хоса», «Хонқа», «Чимён» каби санаторийларда кенг қўламли қурилиш-реконструкция ишлари амалга оширилиб, уларда яратилган шароитлар, тиббий хизмат кўрсатиш сифати янада оширилди. Бутунги кунда «Термиз марвариди» санаторийини реконструкция қилиш мақсадида қурилиш-таъмирлаш ишлари олиб боришмоқда. Бу қурилиш, бунёдкорлик ишларининг барчаси меҳнатқашларнинг соғлиғи ва мароқиди дам олиши учун қилинаётганини унутмаслик керак. Улар фақат бу имтиёзлардан фойдалана билиши лозим.

Соғломлаштириш йўналишларидан яна бири бу болажонларнинг ёғи таътиллари ташкиллаштириш ишларидир. Бу борада, яъни ўқувчиларнинг ёғи таътилларида мароқли дам олишлари учун касаб уюшмалари томонидан ҳар йили жиддий тайёргарлик қўрилмоқда. Йилдан-йилга оромгоҳлар сони ортиб, уларнинг шароитлари замонавий қўринишга келтирилмоқда. Бундан ташқари қўллаб, ижтимоий ҳимояга муҳтож оилалар ва меҳрибонлик уйлари тарбияланувчиларига бепул қўлланмалар ажратилмоқда.

Касаб уюшмаларининг ташаббуси билан 2012 йилдан бошлаб ҳар йили амалга ошириб келинаётган «Болаларни дам олдирин ва соғломлаштирин оромгоҳларини қуриш, реконструкция қилиш ва капитал таъмирлаш бўйича манзилли дастур»ларга мувофиқ сўнги 3 йилда 10 га яқин янги оромгоҳ қурилди, мавжудлари реконструкция қилинди, капитал таъмирланди, уларнинг моддий-техник базасини мустаҳкамлаш чоралари қўрилди. Хусусан, республикадаги қатор болалар оромгоҳлари, шу жумладан, касаб уюшмалари тизимидаги «Норин», «Чорчиринор», «Мирзо Улуғбек», «Хонжиза» болалар соғломлаштириш оромгоҳларида катта қўламли қурилиш-таъмирлаш ишлари амалга оширилиб, мавжуд ўринлар 4 минг 856 тага кўпайди.

Ўзбекистон касаб уюшмалари Федерацияси фаолиятига назар ташлар эканмиз, тизимдаги ислохотлар, бажарилаётган ишларни кўриб, Юртбошимиз таъкидлаганидек «Ислохот ислохот учун эмас, аввало инсон учун» деган тамойилнинг амалдаги исботини кўрамиз.

Сўхбатдош: Бобур МУҲАММАДИЕВ

КАСАБА УЮШМАЛАРИ — МЕҲНАТҚАШЛАРНИНГ ҲАМКОРИ ВА ТАЯНЧИ

Биргина 2015 йилда касаб уюшмалари ва иш берувчилар ижтимоий шериклигида жамоа шартномалари ва келишувлари орқали 278 минг нафардан зиёд аҳолига қарийб 128,1 миллиард сўмлик ижтимоий қўмак берилди. Шу жумладан, 2 минг 460 та ёш оилага мамлакатимизда ишлаб чиқаришдан, узоқ мuddат фойдаланиладиган товарлар, шунингдек, уй-жой қурилиши учун 48,7 миллиард сўм миқдорига фозисиз ссудалар берилди. 2 ёшдан 3 ёшгача фарзандлари бўлган 7 минг нафардан ортиқ ёш оналарга моддий ёрдам кўрсатилди. Нодавлат мулк шаклидаги корхона ва ташкилотларда меҳнат қилаётган 6 минг 240 нафар болали аёлларнинг ойлик маоши сақланган ҳолда иш ҳафтаси 1 соатга қисқартирилди. Аёллар учун қўшимча таътиллари олиш, иш берувчилар ҳисобидан ҳомиладорлик ва туғиш таътиллари кунини узайтириш, 2 ёшдан 3 ёшгача бола парварishi таътилида бўлган оналарга моддий ёрдам олиш каби имкониятлар яратилмоқда.

Бундан ташқари 2 минг 416 нафар аёл учун ҳомиладорлик ва туғиш таътиллари кунини узайтирилди. 1 минг 77 нафар ёш ҳодимга сафарбарлик захирасидаги ҳарбий хизматга қақрилиши муносабати билан 2,8 миллиард сўм миқдорига фозисиз ссудалар ажратилди. 3 мингдан ортиқ корхоналарда 13 минг нафардан зиёд ёш ҳодимларни бошқа касбга ўргатиш ҳамда малакасини ошириш ишлари ташкил қилинди. Олий ўқув юртида таҳсил олаётган 1 минг 805 нафар талабанинг тўлов-шартнома пулларини қисман қоплаш учун 5 миллиард 74 миллион сўм йўналтирилди.

Шунингдек, жамоа шартномалари кекса авлод вакиллари ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш мақсадида қаратилган тадбирлар киритилди. Хусусан, ўтган 2015 йил давомида республика бўйича жамоа шартномалари ва келишувлари орқали 91 минг 610 нафар кексаларга 35 миллиард 400 миллион 929 минг сўмлик ижтимоий қўмак кўрсатилди. Шу жумладан, 12804 корхонада 43 минг 567 нафар кексаларни озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлаш, дори-дармонлар олиб бериш, уй-жойини таъмирлаш, коммунал хизматларига ҳақ тўлаш ва бошқа тарзда қўмак бериш мақсадида 7 миллиард 742 миллион сўмга яқин маблағ сарфланди. 18 минг 225 нафар кекса ёшдаги меҳнат фахрийлари касаб уюшма санаторийларида бепул соғломлаштирилди. 18 минг 225 нафар кишига пенсияга чиқиши олдиндан бир йўла моддий ёрдам кўрсатилди, қимматбаҳо совғалар билан тақдирланди. 52 минг 310 нафар ишламайдиган пенсионер (корхоналарнинг собиқ ҳодимлари)га қарийб 15 миллиард сўмлик моддий ёрдам кўрсатилди. Масалан, «Кварц» АЖ жамоа шартномаси орқали корхонада ишлаб пенсияга чиққан ҳодимларнинг ҳолидан хабар олиш, улар оғирини енгил қилиш, ижтимоий қўмак кўрсатиш ишлари амалга оширилмоқда. Ижтимоий ҳимояталаб, яқка-ёлғиз яшовчи кексаларга ижтимоий ёрдам сифатида уч маҳал иссиқ овқат ташкил этилган ва улар ҳар бир байрам арафасида касаб уюшма фаоллари томонидан моддий ва маънавий қўллаб-қувватланмоқда.

— Ҳодимлар меҳнатини муҳофаза қилиш соҳасида нима лари эътироф этиш мумкин?

— Ишлаб чиқаришда шикастланиш ва касб касалликларининг олдини олиш масаласи касаб уюшмаларининг устувор вазифаларидан бири ҳисобланади. Шу боис бу борада тизимли ишлар амалга ошириб келинмоқда. Хусусан, меҳнатда жароҳатланиш ва касб касалликларининг олдини олиш, меҳнат хавфсизлигини даражасини юксалтириш, иш жойларининг санитар-гигиена ҳолатини яхшилаш, ҳодимларни маънавий ҳоналар, профилактик озиқ-овқатлар билан таъминлаш иш-

— Иқтисодий-иқтисодий тўбора улуши ортиб бораётган кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектларида меҳнат қилаётган ҳодимларнинг ижтимоий ҳимоясини таъминлаш йўналишидаги ишларга ҳам тўхтабсангиз.

— Хусусий сектор корхоналари, яъни, кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектларини жамоа-шартномавий муносабатлар билан қамраб олиш масаласи Касаб уюшмалари Федерацияси олдига турган энг асосий мақсадлардан бири. Шу боис ҳам бу борада тизимли ишлар қилинмоқда. Жумладан, сай-ҳаракатлар натижасида охириги 5 йил ичида кичик бизнес ва

хусусий тадбиркорлик субъектларида ишлаётган 500 минг нафар ҳодим жамоа-шартномавий муносабатлар билан қамраб олинди. Яъни, улар меҳнат қилаётган ҳўжалик субъектлари касаб уюшмаларида жалб этилиб, жамоа шартномаси тузилди ва мазкур локал ҳужжат орқали ижтимоий-иқтисодий манфаатлари таъминланмоқда.

Шу ўрнида таъкидлаш зарурки, жорий йилнинг 30—31 март кунлари мамлакатимизга ташриф буюрган Халқаро касаб уюшмалари Конференцияси Бош қўниги Шарон Барроу ҳам Ўзбекистонда мазкур йўналишларда амалга оширилаётган ишлар, хусусан, давлат, касаб уюшмалари ва иш берувчилар ўртасидаги самарали ижтимоий мулоқот ва ижтимоий шерикликни бошқа мамлакатларга намуна бўлишга лойиқ, дея алоҳида эътироф этди.

— Бузунги кунда янги иш ўринлари яратиш долзарб вазифалардан саналади. Шунингдек, Касаб уюшмалари Федерацияси ўз имкониятларидан келиб чиқиб, бу борада қандай ишларни амалга оширмоқда?

— Албатта бутунги кунда Касаб уюшмалари Федерацияси ҳам бу масалага жиддий эътибор қаратиб, ўз имкониятларидан келиб чиққан ҳолда янги иш ўринлари яратишга ҳаракат қилиб келаётди. Хусусан, бандлик бўйича республика ҳамда ҳудудий дастурларга мувофиқ жойларда яратилаётган янги иш ўринлари ҳаққонийлиги бўйича касаб уюшмалари томонидан жамоатчилик назорати олиб боришмоқда. Бу соҳада йўлга қўйилган аниқ тизим орқали ўтган 5 йил давомида 178 минг 300 дан зиёд янги иш ўринларининг ҳаққонийлиги ўрганилди. Шунингдек, мазкур иш ўринларига ишга қабул қилинган ҳодимлар билан меҳнат муносабатларининг расмийлаштирилиши, уларга қўлай ва бехатар меҳнат шароити яратиш берилиши таъминланди. 2012 йилдан буён эса касб-ҳунар коллежлари

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси ҳузуридаги Нодавлат нотижорат ташкилотларини ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтларини қўллаб-қувватлаш Жамоат фондининг 2015 йилдаги фаолияти яқунлари тўғрисидаги ХИСОБОТИ

ОЧИҚЛИК ТАМОЙИЛИ

2015 йилда Олий Мажлис ҳузуридаги Жамоат фонди фаолияти ва уни ривожлантириш Дастури, Фонд маблағларини бошқариш бўйича Парламент комиссиясининг иш режасига мувофиқ, демократик ўзгаришларни амалга ошириш, мамлакатни модернизация қилиш ва жамиятни эркинлаштиришда ННТ ва фуқаролик жамияти бошқа институтларининг фаол иштирокини қўллаб-қувватлаш борасида изчил ва тизимли ишлар амалга оширилди.

1. Фондининг ҳисобот даяридаги фаолиятига шарҳ

Фонд маблағларини тақсимлаш тартибига мувофиқ, Давлат бюджетдан ажратилган ҳар йилги маблағларнинг ҳажмларини белгилаш ва самарали тақсимлаш мақсадида, ННТ, ОАВ ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтларини фаолиятларини, ҳамда лойиҳа ва дастурларини қўллаб-қувватлаш масалалари бўйича кенг жамоатчиликнинг, жойлардаги давлат ҳокимияти ва бошқаруви органларининг фикр-мулоҳазалари ва таклифлари чуқур ўрнатилади.

Уларнинг натижасида Парламент комиссиясининг ННТ, ОАВ ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтларини қўллаб-қувватлаш учун бюджет сўровномаси шакллантирилди ва Давлат бюджети лойиҳасига киритилиши учун Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасига тақдим этилди.

Ўзбекистон Республикаси Давлат бюджети параметрлари лойиҳасини кўриб чиқиш, муҳокама қилиш ва тасдиқлаш жараёнларида ННТ, ОАВ ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтларини қўллаб-қувватлаш учун белгиланадиган маблағ миқдори тўғрисидаги Парламент комиссиясининг тақдимномаси Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси палаталари томонидан кўриб чиқилди.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2014 йил 4 декабрда қабул қилинган ПҚ-2270-сонли «Ўзбекистон Республикасининг 2015 йилги асосий макроекономик кўрсаткичлари прогнози ва Давлат бюджети параметрлари тўғрисида»ги қарорига мувофиқ, ННТ, ОАВ ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтларини қўллаб-қувватлаш учун ажратилган маблағлар ҳажми 10 миллиард сўми ташкил этди. Давлат бюджетдан ажратилган маблағлар ҳажми 2008 йилга нисбатан салкам 5 баробарга ошди.

Қонунчилик нормаларига, ҳамда Парламент комиссиясининг 2015 йил 23 апрелдаги 6-сонли қарорига мувофиқ, маблағлар қуйдагича тақсимланди: - давлат грантларига — 4 миллиард 750 миллион сўм ёки жами маблағнинг 47,5 фоиз; - давлат ижтимоий буюртмаларига — 2 миллиард сўм ёки жами маблағнинг 20,0 фоиз; - давлат субсидияларига — 3 миллиард 250 миллион сўм ёки жами маблағнинг 32,5 фоиз.

2015 йилда ННТ, ОАВ ва фуқаролик жамияти бошқа институтларининг лойиҳа ва дастурларини қўллаб-қувватлаш учун тақсимланган маблағларнинг умумий миқдори 2010 йилга нисбатан 2,2 баробарга, давлат грантлари — 4,3 баробарга, давлат ижтимоий буюртмалари 2,9 баробарга, давлат субсидиялари — 1,2 баробарга ўсди.

Ҳисобот даярида Парламент комиссиясининг 2015 йил 23 апрелдаги 6-сонли қарори билан тасдиқланган вазифалар босқичма-босқич амалга оширилди. Унга кўра, давлат субсидиялари ажратишнинг, давлат ижтимоий буюртмаларини жойлаштиришнинг асосий йўналишлари, мақсад, вазифалари ва шартлари тасдиқланди. Давлат гранти танловлари мавзулари, уларнинг асосий йўналишлари, танловлар ўтказиш муддатлари ва уларга ажратилган маблағлар миқдорлари тасдиқланди.

1.1. Танловларни ташкил этиш, дастур ва лойиҳаларни қўллаб-қувватлаш.

Ҳисобот даярида муҳим ижтимоий аҳамиятта молик лойиҳаларни қўллаб-қувватлаш мақ-

садида давлат ижтимоий буюртмаларини жойлаштириш учун битта ҳамда давлат грантларини ажратиш учун 6 та танлов, жами 7 та танлов ўтказилди. Давлат грантлари ажратилиши ва уларнинг натижалари Парламент комиссиясининг 2015 йил 23 апрелдаги 6-сонли Қарори билан Жамоат фондининг ҳисобот йилидаги давлат гранти танловлари ўтказишнинг тасдиқланган режаси тўлиқ, сифатли ва ўз вақтида бажарилиши таъминланди.

Хусусан, Давлат грантлари қуйдагиларга йўналтирилди: 1. «Кексаларни эъзозлаш йили» Давлат дастурида белгиланган вазифаларни амалга оширишга ННТни кенг жалб қилиш» мавзусидаги 1-танловга 210 та ННТ, ОАВ ва фуқаролик жамияти бошқа институтларидан 239 та лойиҳалар қабул этилди. Унинг натижалари билан 75 та лойиҳа 1 миллиард 100 миллион сўмга қўллаб-қувватланди.

2. «Давлат ижтимоий дастурларини амалга оширилиши, демократик ислохотларни чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини шакллантириш жараёнларини мустақил ОАВларда ёритишга қаратилган лойиҳаларни қўллаб-қувватлаш» мавзусидаги 2-танловга 88 та ННТ, ОАВ ва фуқаролик жамияти бошқа институтларидан 105 та лойиҳалар тақдим этилди. Унинг натижалари билан 60 та лойиҳа 900,0 миллион сўмга молиялаштирилди.

3. «Фуқаролик жамияти институтларини жисмонан соғлом ва ҳар томонлама ривожланган баркамол авлодни тарбиялашга йўналтирилган лойиҳаларини қўллаб-қувватлаш» мавзусидаги 3-танловга 320 та ННТ, ОАВ ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтлари иштирок этиб, улар томонидан 362 та лойиҳа тақдим этилди. Натижада 42 та лойиҳа 1,0 миллиард сўмга йўналтирилди. Алоҳида таъкидлаш жоизки, мазкур танловда ғолиб бўлган лойиҳаларнинг ҳар бирига 25,0 миллион сўмга маблағлар ажратилди.

4. «Атроф-муҳитни муҳофаза қилишда, табиий ресурслардан оқилона фойдаланишда аҳоли, нодавлат нотижорат ташкилотларининг фаоллигини ошириш» мавзусидаги 4-танловга 136 та ННТ, ОАВ ва фуқаролик жамияти бошқа институтларидан 173 та лойиҳалар тақдим этилди. Унинг натижаларига кўра, 40 та лойиҳа 950 миллион сўмга молиялаштирилди.

5. «Аҳолининг ҳуқуқий билимлари, ҳуқуқий маданияти ва онгини юксалтиришда фуқаролик жамияти институтларининг ролини кучайтириш» мавзусидаги танловга 185 та ННТ, ОАВ ва фуқаролик жамияти бошқа институтларидан 207 та лойиҳалар тақдим этилди. Унинг натижаларига кўра, 34 та лойиҳа 800 миллион сўмга қўллаб-қувватланди.

6. Ҳисобот даярида «Ўзбекистон халқларининг маданият тарихий меросини оммалаштириш, мустақиллик йилларида республикамиз ижтимоий ҳаётининг турли соҳаларида эришилган ютуқлари бўйича фуқаролик жамияти институтларининг лойиҳаларини қўллаб-қувватлашга қаратилган амалий ишлар давом эттирилди.

Мазкур йўналишдаги қўшимча танловга 92 та ННТ, ОАВ ва фуқаролик жамияти институтларидан 115 та лойиҳа тақдим этилди. Танлов натижаларига кўра, Парламент комиссияси қарорига асосан 28 та лойиҳа 694,7 миллион сўмга молиялаштирилди. Ҳисобот йилида 66 та устувор йўналишни қамраб олган давлат гранти 6 та танловда

жами бўлиб 1031 та ННТ, ОАВ ва фуқаролик жамияти бошқа институтлари 1201 та лойиҳа билан иштирок этидилар. Улардан муҳим ижтимоий аҳамиятга молик деб топилган 279 та лойиҳа умумий қиймати 5 миллиард 444 миллион сўмга молиялаштирилди.

Кайд этиш жоизки, ҳисобот даярида давлат гранти танлови иштирокчиларининг ва тақдим этилган лойиҳаларнинг сони 2014 йилга нисбатан 2 баробарга ўсди. Тақдирлар шуни кўрсатмоқдаки, фақатгина кейинги беш йилнинг ўзида давлат гранти танловларига иштирок этаётган ННТ, ОАВ ва фуқаролик жамияти институтлари сони 2,6 баробарга, улар томонидан тақдим этилган лойиҳалар сони 2,4 баробарга, ғолиб бўлган лойиҳаларнинг сони 2,3 баробарга, уларга давлат гранти шаклида ажратилган маблағлар миқдори 5 баробарга ошди. Бир лойиҳага ажратилган давлат гранти суммаси 25 миллион сўмга ёки 2009 йилга нисбатан ўртача 4,2 баробарга ошди.

Лойиҳаларни амалга ошириш доирасида кексаларни манзил ижтимоий ҳимоя қилиш ва уларга кўмак берилишини кучайтириш, фахрийлар ҳамда кекса ёшдаги кишиларга тиббий ёрдам кўрсатилиши даражаси ва сифатини оширишга алоҳида эътибор қаратилди.

Кекса авлоднинг саломатлигини мустаҳкамлаш, уларнинг оила, жамият ва ёшлар тарбиясидаги роли ва нуфузини кучайтириш, кексаларнинг турмуш тарзи ва бундан ташқари, жамиятнинг ижтимоий ҳимоя қилиш ва спорт билан шуғулланиш учун шарт-шароитлар яратиб бериш ишлари қўллаб-қувватланди.

Грант лойиҳаларини амалга оширишга 1100 киши ва 1730 нафар кўнгилчилар жалб этилди. Лойиҳаларни амалга оширишда иштирок этган ходимларнинг ойлик маошига 1 миллиард 083 миллион сўм сарфланди. Бундан ташқари, жами 1114 миллион сўмлик 1205 та турли жиҳозлар билан ННТ, ОАВ ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтлари моддий-техник жиҳатдан мустаҳкамланди. Шундан, 801 миллион 141 миң сўмлик техник жиҳозлар, 312 миллион 886 миң сўмлик шиллаб чиқариш жиҳозлари ва мебель сотиб олинди. Лойиҳаларни амалга ошириш жараёнида ўтказилган тадбирлар 1367 мартаба босма ва электрон ОАВда кенг ёритилди.

1.2. Давлат ижтимоий буюртмаларининг жойлаштирилиши ва уларнинг натижалари.

«Ижтимоий шериклик тўғрисида»ги қонуннинг 21-модда-си ва давлат органларининг талабномаларига мувофиқ ташкил этилган давлат ижтимоий буюртмаси танловларига 25 та ННТ, ОАВ ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтларидан 55 та лойиҳани тақдим этди. Танлов асосида учта йўналишда 15 та лойиҳа давлат ижтимоий буюртмалари шаклида 2,0 миллиард сўмга қўллаб-қувватланди. Шу билан бирга, қўллаб-қувватланган лойиҳаларга қўшимча равишда 48,0 миллион сўм миқдоридида маблағлар ажратилди.

1. «Кексаларни эъзозлаш йили» Давлат дастурининг 21-бандида белгиланган мақсад ва вазифалардан келиб чиққан ҳолда, 460 миллион сўм миқдорда ижтимоий буюртмалар жойлаштирилди. Натижада Ўзбекистон Фахрийларини ижтимоий қўллаб-қувватлаш «Нуруний», «Мехр-шафқат ва саломатлик», «Экосан» фондлари томонидан 7000 нафар кексаларга, 1000 дан ортқ уруш ва меҳнат фахрийларига, ноғиронларга эшитиш аппаратлари, ара-вачалар, ҳаракатланиш воситалари ва бошқаларни тақдим этган ҳолда ижтимоий ёрдам кўрсатилди.

Давлат ижтимоий буюртмаларини амалга ошириш жараёнида 2000 та тўплам — ётоқхоналар, шахсий гигиена воситалари, кийим-кечак, пойабзал ва бошқалар билан таъминланди. Тегишли вазирлик ва идоралар билан ҳамкорликда тарихий-маданият жойлар, музейлар,

кўргазмаларга ташриф буюрган ҳолда 100 дан ортқ турли маданият-кўнгилочар тадбирлар ташкил этилди.

Хўжайли (Қорақалпоғистон Республикаси), Қўқон (Фарғона вилояти), Зомин (Жиззах вилояти) туманларидаги «Муруват» уйларида муқобил энергия манбалари жорий этилди. Шу билан бирга 800 дан ортқ кексалар ва ноғиронларнинг турмуш сифати ва даражасини оширишга кўмак берилди. «Кексаларни эъзозлаш йили» Давлат дастурининг 50-бандига мувофиқ, ижтимоий буюртма-ларни ижро этиш давомидида кексаларга эътибор ва ғамхўрликни ошириш, ёшларни кекса авлодга нисбатан чуқур ҳурмат, қадрлаш ва ғамхўрлик қилиш руҳида тарбиялаш бўйича амалга оширилаётган чора-тадбирларни ёритишга алоҳида эътибор қаратилди. Ушбу мақсадларга 380 миллион сўм миқдорда маблағ ажратилди ва 5 та ижтимоий буюртма амалга оширилди.

2. Жисмонан соғлом ва баркамол ўсиб келаётган авлодни тарбиялашга кўмаклашиш ижтимоий буюртмаларни амалга оширишнинг энг муҳим йўналишига айланди. Мазкур йўналишда 3 та ижтимоий буюртма амалга оширилмоқда.

Натижада шарҳ ажрақураши чемпионатларида 1000 га яқин, ёшларнинг халқаро мусобақаларида 10 нафар спортчилнинг иштироки қўллаб-қувватланди. 200 дан ортқ ноғирон болаларни ижтимоий реабилитациялаш мақсадида 40 номдаги 130 та замонавий жиҳозлар ва спорт ускуналари харид қилинди.

600 дан ортқ истеъдодли, иқтидорли йигит ва қизлар илмий фаолиятига жалб этилди, ёшларнинг илмий-техник, ижодий ва интеллектуал салоҳиятини, ижтимоий фаоллигини ривожлантиришга, фаол фуқаролик позициясини шакллантиришга қаратилган қатор тадбирлар ташкил этилди, 150 дан ортқ ижтимоий аҳамиятта молик ахборот коммуникация технологиялари йўналишидаги лойиҳалари ишлаб чиқилди ва жорий этилди.

3. Демократик ҳуқуқий давлат ва фуқаролик жамияти асосларини, миллатлараро ва маданиятлараро тотувлигини мустаҳкамлаш йўналишида умумий қиймати 600,0 миллион сўмга тенг 3 та ижтимоий буюртма амалга оширилди.

Ижтимоий буюртмалар доирасида Ўзбекистонда ўз бераётган ижтимоий-сиёсий, социал-иқтисодий, маданият воқеалар ҳақида ўзбек, рус ва инглиз тилларида интернет тармоғида 3000 дан ортқ ахборот-таҳлилий материаллар тайёрланди.

Фаол фуқаролик позицияси ва юксак профессионал маҳоратни намоён этган журналистлар меҳнатини эътироф этиш ва муносиб баҳолаш бўйича амалий ишлар давом эттирилди. Бутунжапон матбуот эркинлиги кўнига бағишлаб журналистика соҳасида «Олтин қалам» X Миллий мукофоти халқаро танлови ўтказилди. Ўзбекистондаги 130 миңга яқин ҳаёти, жамиятдаги фуқаролар тинчлиги ва миллатлараро тотувлигини ёритиб берадиган «Ўзбекистон — умумий уйимиз» китоб-альбомини тайёрлаш бўйича ишлар амалга оширилмоқда.

1.3. Давлат субсидияларининг ажратилиши ва уларнинг натижалари.

2015 йилда давлат субсидияси олувчи 6 нафар ташкилотлар — ФЖШМКМИ, ЎЗННТМА, ЭОАВМА, Ўзбекистон экология ҳаракати, Ўзбекистон мустақил босма ОАВ ва АА қўллаб-қувватлаш ва ривожлантириш Жамоат фонди, Ўзбекистон журналистлар ижодий уюшмасининг фаолият дастурлари 3 миллиард 250 миллион сўмга қўллаб-қувватланди. Давлат субсидияси шаклида қўшимча равишда 26,4 миллион сўм ажратилди.

Давлат субсидияси маблағлари олувчилари томонидан 1700 га яқин тадбирлар ўтказилган бўлиб, уларда 2,4 миллион киши иштирок этди. Шу жумладан 20 га яқин халқаро тадбирлар ўтказилди. Марказда ва жойларда ижтимоий шерикликни кучайтириш, давлат, ҳудудий, тармоқ

ва бошқа ижтимоий дастурларни амалга ошириш бўйича ижтимоий шериклик субъектлари ҳаракатларини бирлаштиришга қаратилган анжуманлар, семинар-тренинглари, давра суҳбатлари, акциялар ва бошқа тадбирлар ташкил этилди.

50 дан ортқ қонунлар ва бошқа қонун ҳужжатларини янада такомиллаштиришга доир таклиф ва тавсиялар ишлаб чиқилди, 1800 та ахборот-таҳлилий материаллар тайёрланди, улардан 1000 дан ортқ босма ОАВда чоп этилди. Мамлакатимизда демократик ислохотларнинг амалга оширилиши ва фуқаролик жамиятининг шаклланиши жараёнларининг боришини ёритишга қаратилган 1000 дан ортқ медиа махсулотлар теле-радио эфирга узатилди.

Ўзбекистон Республикасининг Мустақиллигига бағишланган «Энг улуг, энг азиз», «Йилнинг энг яхши журналисти», «Йилнинг энг фаол журналисти» мавзулардаги танловлар, Ижтимоий медиа-махсулотлар миллий фестивали ҳамда журналистларнинг ижодий фаолиятини рағбатлантиришга қаратилган бошқа қатор тадбирлар ташкил этилди. Матбуот ва оммавий ахборот воситалари ходимлари кўнига бағишланган «Озод юрт тўқинлари», «Журналистлар баҳори — 2015» медиа-фестиваллари, «Менинг юртим — менинг фахрим» акциялари ўтказилди. Умуман, ҳисобот йилида ННТ, ОАВ ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтларининг жойлардаги энг муҳим социал ва ижтимоий аҳамиятта вазифаларни бажаришдаги ўрни, уларнинг жамият ҳаётида демократлаштиришдаги роли, давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари билан ижтимоий шериклиги янада кучайди.

2. ННТ, ОАВ ва фуқаролик жамияти институтлари фаолиятини тартибга солиш норматив-ҳуқуқий базани, иқтисодий ва ҳуқуқий қарорларни такомиллаштириш, уларнинг эркин ва мустақил ривожланишига кўмаклашиш.

Уттан 2015 йилнинг 1 январидан эътиборан «Ижтимоий шериклик тўғрисида»ги қонун кучга кириши муносабати билан Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси палаталари Кенгашининг 2015 йил 13 майда қабул қилинган 132-П/ПК-15-III-сонли қўшма қарори билан Олий Мажлиси ҳузуридаги Жамоат фондининг ва Фонд маблағларини бошқариш бўйича Парламент комиссиясининг янги таркиби шакллантирилди. «Ижтимоий шериклик тўғрисида»ги қонун нормаларига мувофиқ ННТ, мустақил ОАВ ва фуқаролик жамияти бошқа институтларининг давлат томонидан қўллаб-қувватланишини ҳуқуқий жиҳатдан мустаҳкамлаш ҳамда такомиллаштиришга қаратилган 6 та ҳужжат янги тахрирда қабул қилинди.

Натижада «Ижтимоий шериклик тўғрисида»ги қонуннинг 19, 20 ва 21-моддаларида белгиланган давлат субсидияларини, грантларини ажратиш ва ижтимоий буюртмаларни тақдим этишнинг тартиби ва шартлари белгиланди. «Ижтимоий шериклик тўғрисида»ги қонуннинг 16 ва 18-моддаларида талаблардан келиб чиқиб, Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорги Кенгеси, Халқ депутатлари вилоятлари ва Тошкент шаҳар Кенгаши ҳузуридаги ижтимоий шериклик бўйича Жамоат комиссияларининг фаолиятига услубий раҳбарликни таъминлаш учун уларнинг намунавий Регламенти ишлаб чиқилди ва Парламент комиссияси томонидан тасдиқланди.

3. Жамоат фонди фаолиятининг очиллиги ва шаффофлиги таъминланди.

Мазкур йўналишда ОАВ — телевидение, радио, интернет,

босма ОАВ ва бошқалар билан фаол иш олиб борилди. Миллий механизмнинг фаолияти 5300 мартадан ортқ давлат ва нодавлат электрон ОАВда ёритилди. Давлат грантларини ажратиш бўйича танловларга оид эълонлар 5251 марта турли теле-радиоканаллар орқали эфирга узатилди. Марказий босма ОАВда Фонд ва Парламент комиссиясининг фаолияти ҳақида 166 тага яқин мақола чоп этилди.

Парламент комиссияси ва Жамоат фондининг фаолияти «Халқ сўзи», «Народное слово», «Правда Востока», «Uzbekistan Today», «Жамият», «Моҳият»,

Кўрсаткичлар номи	Сатр коди	2015 йил млн.сўм	Кўрсаткичлар номи	Сатр коди	2015 йил млн.сўм
АКТИВ					
<i>Жорий активлар</i>					
Ҳисоб рақамидagi пул маблағлари	340	1 622,0	Мақсадли тушумлар	460	1 622,0
Айланма активларнинг акси	390	1 622,0	Ўз маблағларининг маблағлари акси	480	1 622,0
Балانس актив бўйича жами	400	1 622,0	Балانس пассив бўйича жами	780	1 622,0

«Хуррият» газеталари, шунингдек, сиёсий партияларнинг марказий матбуот нашрларида кенг ёритилди.

Ҳисобот даярида Парламент комиссиясининг 14 та йиғилиши ўтказилиб, уларда «учинчи сектор»га субъектларнинг фаолиятига доир 54 дан ортқ долзарб масала кўриб чиқилди ва муҳокамаларнинг таҳлилий электрон ҳамда босма ОАВда кенг ёритилди.

Таъкидлаш керакки, ҳисобот даярида 2014 йилдаги сингари танловлар муддатини узайтириш ҳолатлари юз бермади. Ўзбекистон Миллий телерадиокорпорациясининг «Ўзбекистон», «Ёшлар», «Диёр», «Маданият ва маърифат» телеканаллари, Ўзбекистон электрон ОАВ Миллий ассоциацияси ахборот маркази, «Менинг юртим», «Uzreport», вилоятлар телеканаллари ва қатор радиоканаллар орқали видео ва радиороллар 10 миң мартадан ортқ эфирга узатилди. «Халқ сўзи», «Народное слово», «Жамият», «Хуррият», «Моҳият» ва бошқа қатор марказий ва ҳудудий босма нашрларда, интернет сайтларида, жами 300 дан ортқ нашрларда танлов эълонлари чоп этилди.

Нодавлат нотижорат ташкилотлари, оммавий ахборот воситалари ва фуқаролик жамияти бошқа институтларининг раҳбар ҳамда фаолларининг хабардорлигини оширишга, жойларда ижтимоий шериклик таъминини янада мустаҳкамлашга қаратилган тизимли ишлар амалга оширилди.

Жамоат фонди томонидан «Ижтимоий аҳамиятта молик лойиҳаларни тайёрлаш ва амалга оширишдаги асосий талаблар» (Основные требования при составлении и реализации социальных значимых проектов) услубий қўлланмаси тайёрланди. Мазкур қўлланма барча тадбирларда ННТ, ОАВ ва фуқаролик жамияти бошқа институтлари вақиллари ва фаолларига тарқатилди. Унинг электрон нусхаси Жамоат фондининг www.fundngo.uz сайтига рус ва ўзбек тилларида жойлаштирилди. Жамоат фондининг 8 йиллик фаолиятида биринчи марта, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси Спикери топириги билан Палатанинг 150 нафар депутати бевосита ННТ, ОАВ ва фуқаролик жамияти институтларига давлат грантлари танловлари борасида аҳоли, ННТ, ОАВ ва фуқаролик жамияти институтлари хабардорлигини ошириш ва уларнинг фаол иштирокини таъминлаш масалаларига тўлиқ жалб этилди.

4. Ўзбекистон Республикасининг амалдаги Қонунчилигига асосан, Фонд тегишли идораларга мос равишда ойлук, чораклик ва йиллик ҳисоботларини тақдим этиб келмоқда. Фонд ўзининг 2015 йилдаги фаолиятини ҳамда мол-мулкдан фойдаланишини ошкоралик ва очиқ-ойдинлик принциплари асосида амалга оширди. Ўз фаолияти тўғрисида Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатасига, Сенатга, Ҳисоб палатасига, Парламент комиссиясига, Молия вазирлигига, шунингдек, рўйхатдан ўтказувчи органларига, солиқ ва статистика органларига жами 14 та ташкилотга ҳисоботлар тақдим этилди.

2015 йил 31 декабр ҳолатига 139 та ННТ, ОАВ ва фуқаролик жамияти бошқа институтларидан 592,6 миллион сўмлик маблағлар, жумладан, 273,7 миллион сўмлик давлат субсидияси маблағлари, 102,3 миллион сўмлик ижтимоий буюртма, 216,6 миллион сўмлик давлат гранти маблағларининг қайтарилиши таъминланди.

Ҳисобот даярида Жамоат фондининг операция ҳаражатлари 2,3 миллион сўми, маъмурий харажатлари 65,5 миллион сўми ташкил этди. 2015 йилда Жамоат фонди молиявий фаолиятдан 64,7 миллион сўм даромад олди. Жамоат фонди ҳисобига ихтиёрий хайриялар тушмади.

Парламент комиссиясининг 2015 йил 23 апрелдаги 7-сонли қарорига ҳамда Фонд Низомига мувофиқ 3 нафар Олий Мажлис Қонунчилик палатаси депутатларидан иборат Тафтиш комиссияси янги таркибда тузилди ва фондининг 2014 йилдаги молиявий-ҳўжалик фаолияти текширувдан ўтказилди. Тафтиш комиссиясининг ҳисоботи Парламент комиссиясининг 2015 йил 12 майдаги йиғилишида эшитилди.

5. 2015 йил учун йиллик молиявий ҳисоботи (бухгалтерия баланси)

Кўрсаткичлар номи	Сатр коди	2015 йил млн.сўм	Кўрсаткичлар номи	Сатр коди	2015 йил млн.сўм
ПАССИВ					
<i>Ўз маблағларининг маблағлари</i>					
Мақсадли тушумлар	460	1 622,0	Ўз маблағларининг маблағлари акси	480	1 622,0
Балانس пассив бўйича жами	780	1 622,0			

Ўзбекистон Республикаси «Жамоат фонди тўғрисида»ги қонунга асосан Жамоат фондининг ҳисоботи мунтазам равишда Парламент комиссиясининг йиғилишларида муҳокама қилиб борилади ва ОАВларда чоп этилади. Хусусан, Жамоат фондининг 2014 йил яқунлари бўйича йиллик ҳисоботи «Жамият» газетасининг 2015 йил 29 майдаги 21-сониди, «Моҳият» газетасининг 2015 йил 25 июндаги 25-сонидида чоп этилди.

Фондининг устав вазифасига асосан 2015 йилнинг апрель ойда «OSIYO-AUDIT» аудиторлик ташкилоти (Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлигидан 2008 йил 29 февралдаги аудит ҳуқуқи учун №00124-рақамли лицензия берилган) «Фонд фао

МАҲОРАТ СИРЛАРИ ҲАҚИДА ЯНА БИР АСАР

▶ ЯНГИ КИТОБ

Миллий университетнинг журналистика факультетида ўқирдик. Бир куни «Фирқа тарихи» ўқитувчимиз савол бериб қолди: Шўролар партияси яшаб қоладими? Домланинг самимиятига ишониб, биров киши ҳадемай бу фирқанинг «куни битишини» башорат қилдик. Ўқитувчи бунинг акси бўлишини исботлашга уринди. Аммо бизларни эслаб қолган экан, имтиҳонда адабимизни берди.

Набижон ИКМОМИЙ

бўлаётган воқеаларни тинмай кузатиб боришга тўғри келади. Ҳозирги ўқувчини шунчаки маънавий-ижтимоий мавзулардаги мақолалар эмас, балки сиёсий, иқтисодий ва ижтимоий инқироздан чиқиш йўллари кўрсатиб берадиган ахборотлар кўпроқ қизиқтириши журналистни янада изланишга чорлайди. Бир сўз билан айтганда, журналист ҳар бир оддий воқеликдан куннинг муҳим аниқлигини ярата оладиган кишидир. Менимча, айтиш мумкин бўладики, «Бошловчи журналист нимадони билиши зарур», деб номланган бўлим аниқса, қизиқарли фикрлар, келтирилган мисоллар билан ўқувчини оҳанрабодай ўзига

тортади. Журналистнинг дунёқараши, тасавури, бир сўз билан айтганда, фантазияси жуда кенг бўлиши лозимлиги ишончли далилланади. Бу ерда ҳам билим ва тажрибани мунтазам ошириб бориш кераклиги қайта-қайта таъкидланади.

Тўпلامда халқаро тажрибаларга суяниб билдирилган фикрлар, тавсиялар ҳам эътиборли. Шунингдек, тилнинг софлигини сақлаш, сўз танлаш, уни «исроф» қилмаслик, ёзилган матндаги аниқлик хусусида ҳам жуда ибратли мулоҳазалар билдирилади.

Муштақиллик йилларида мамлакатимизда катта қонунчилик мактаби яратилди. Бир-биридан ҳаётий ва демократик бўлган кўплаб қонунлар ишлаб чиқилди. Бироқ қонун ва қарорлар матнида тил қондалари ҳамда ифода этиш нуқтаи назаридан ҳамон гализликлар учраб туради. Муаллифнинг журтати шундаки, ана шундай камчиликлардан, яъни қарор ва қонунлар матнидан, сиёсий мақолалардан аниқ мисоллар келтириб, шарҳлайди ҳамда тўғри шаклини кўрсатиб беради.

Умуман, китобнинг фазилатлари, мақташга арзигулик ҳужжатлари жуда кўп. Бу, муаллифнинг узоқ ва заҳматли меҳнатидан дарак беради.

Набижон ЖАЛОЛОВ

▶ ҲАМКАСБЛАРИМИЗ

Журналистда энг аввало ўткир зехн, сезгир нигоҳ, қайноқ қалб, беҳаловат юрак бўлмоғи лозим. Давр талабини чуқур ҳис этмоғи, ҳар қандай мавзунга олиш иқтидорига эга бўлмоғи лозим. Шу фазилатлар бўлмаса у университетда ўқигани, диплом олгани билан ҳам барибир журналист сифатида шаклланмайди. Заҳмати, машаққати кўп бу касбнинг, масъулияти ундан ҳам кўп.

Қалам келтирган қадр

Хусайнбой Раҳмонов ана шу масъулиятни чуқур ҳис этадиган инсон. У иш фаолиятини 1965 йилда Урганч тумани газетасида бошлади. Ишга келган дастлабки кунларида унинг ишчанлиги, таҳририят тошхонасини айтилган вақтда, аъло даражада бажариши билан бошқалардан ажралиб турарди. Яхши-яхши мақолалар, лавҳалар, очерклар ёза бошлади. Иллатларни фож килувчи танқидий мақолалари билан тилга тушди. Адабий ходим, қишлоқ ҳўжалиги бўлими мудири, кейинчалик муҳаррир ўринбосари бўлиб ишлади.

Доимий интилиш Хусайнбойни вилоят ва республика нашрларида самарали фаолият кўрсатишга сабабчи бўлди. «Хоразм ҳақиқати» газетасида адабий ходим, саноат, қурилиш ва транспорт бўлими мудири бўлиб ишлади. Кейинчалик «Қишлоқ ҳаёти» газетасининг Хоразм вилояти ва Қорақалпоғистон Республикаси бўйича муҳбири вазифасида хизмат қилди. Ҳар бир йил Хоразм вилоят матбуот бошқармаси бошлиги лавозимида фаолият кўрсатди. Ташкилотчи ва ташаббускор ношир, қолаверса, ёзувчи сифатида эътибор қозонди.

— Унинг ижодини ҳамиша қониқиб билан кузатиб бораман, — дейди Хива тумани «Нуроний» жағмафаси раиси, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган қишлоқ ҳўжалиги ходими

Отаназар Пирназаров. — У ҳар бир соҳани чуқур ўрганиб, соҳада ишлайдиган мутахассис каби мулоқотга киришиш қобилиятига эга. Саноат ёки транспорт, маданий, тиббий хизмат соҳалари бўйича қалам тебратадими, шу соҳада чуқур билимга эга бўлганлигидан ёзганлари ҳамма мазмундор, ўқишли. Аниқса, қишлоқ ҳўжалиги соҳасининг барча тармоқлари бўйича олиб борилаётган ишлар, бу соҳа фидойилари ҳақида ёзган мақолалари менда катта таассурот қолдирган.

Халқимиз матбуот овозига ҳамиша алоҳида ҳурмат-эҳтиром билан қулоқ тутиб келади. Чунки оммавий ахборот воситалари одамлар қалбига, ҳар бир хонадонга маърифат, маънавият олиб кириди. Аҳолини, аниқса ёшларни миллий қадриятларимизга ҳурмат, истиқлол ғояларига садоқат руҳида тарбиялашга хизмат қилади.

Яқинда устоз ижодхонасида бўлиб, унинг келгуси режалари билан қизиқдим. Хоразмлик атоқли санъаткорлар ҳақидаги хотира китобини ниҳоятга етказибди. Замондошлари ҳаётдан ёзган асарини қайта кўриб чиқмоқда. Янги очерклар, эсселар, шеърлар, битиклар... Сизга мустаҳкам соғлиқ ва туганмас илҳом, ирода тилаймиз. Умрингиз узоқ, ижодий парвозингиз баланд бўлсин, устоз, дейми.

Абдулла САФОВЕВ

Ҳақиқий журналист ҳақ сўзнинг қудратини ҳам, офатини ҳам ҳис қилиб яшаши лозим. Юқоридаги воқеа баҳона шунини айтмоқчи эдим.

Ушанда яна бир нарсани ўзим учун кашф қилганман. Ёзувчи Нодар Думбазенинг «Абадият қонуни» романи ёдингизми? Унинг қаҳрамони Бачана Рамашвили бир нарсани англаб етди: инсон юраги унинг танасидан анча оғир, уни бир киши кўтаролмайди. Яъни одамлар бири-бирига кўмак бериб яшашлари керак. қаҳрамон бу ҳулосасини «Абадият қонуни», деб атайди.

Худди шунингдек — ҳақиқий журналист ўз «Виждон қонуни»ни яратиб олиши лозим. Чунки ҳалоллик ва жасорат, менимча, журналист сўзининг синонимларидир.

Таниқли ва фидойий журналист Нажибиддин Икромийнинг «Амалий журналистика ва маҳорат» китобини ўқиб, ана шуларни яна бир бор эсладим.

Авалло, муаллифнинг ўз касбига бўлган чексиз меҳри мени беҳад қувонтирди. У журналистикани илм-фан даражасига кўтаришга уринган ва бунга бир қадар эришган ҳам. Тўғри, бу борада устозларимиз Очил Тоғаев, Бойбўта Дўстқораев ва Сайди Умировлар талай изланишлар олиб боришган, китоблар ёзишган. Ўзбек журналистларининг бир неча авлоди уларнинг асарлари асосида таълим олган. Аммо амалиётчи журналист Н.Икромийнинг ушбу китоби ҳам ўзига хос. Асар тили ширали, жонли. Ҳар бир фикрга асосли ҳаётий тажрибалар, мисоллар билан ёндошилди.

Муаллиф китобнинг биринчи бўлимида шундай саволни ўртага қўяди: «Журналистик касбининг қандай тасавури етасиз?» Жавоб эса, қуйидагича: «Журналист бўлиш кишидан фидойиликни талаб қилади. Кўп изланиш, тинимсиз меҳнат, ҳамиша жамиятда, теварак-атрофда

Қаламкашларнинг, жумладан, журналистларнинг бир «қусури» бор — ҳамма ҳақида ёзишди, бироқ бир-бирлари ҳақида кам нарсани билишди. Бу, нотўғри. Ҳалол ва ибратли меҳнатни, ҳатто журналистникини ҳам, эътироф этиб, икки оғиз ширин сўз айтиб қўйилса, зиён қилмайди.

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси ҳузуридаги Нодавлат нотижорат ташкилотларини ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтларини қўллаб-қувватлаш Жамоат фонди

«Қонунчиликни мустаҳкамлаш, инсонларда қонунга ҳурматни, юксак ҳуқуқий онг ва ҳуқуқий маданиятни шакллантиришда фуқаролик жамияти институтлари иштирокини таъминлаш» мавзусида ННТлар ва фуқаролик жамияти бошқа институтларининг ижтимоий аҳамиятга молик лойиҳаларига Давлат грантлари ажратиш учун ҳужжатлар қабул қилиниши бошланганлигини ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

Қуйидаги йўналишларни назарда тутувчи ижтимоий аҳамиятга молик лойиҳалар қабул қилинади:

1. Худудий электрон ОАВда Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг асосий қондалари, принциплари ва мақсадларини очиб беришга, Бош Қонун нормалари метёрлари ҳақидаги билимлар тарғиботига, 2011 ва 2014 йилларда унга доир қабул қилинган тузатишларнинг моҳияти ва аҳамияти тўғрисида кенг жамоатчиликни хабардор қилишга қаратилган махсус телерадио дастурлар, роликлар тайёрлаш;
2. Жамиятда қонунчиликни мустаҳкамлаш, фуқароларнинг ҳуқуқий онги ва ҳуқуқий маданиятини, уларнинг, муҳим ижтимоий аҳамиятга эга бўлган (оддий фуқаролар, тадбиркорлар, пенсионерлар, ногиронлар, ёшларнинг ҳуқуқ ва манфаатлари) қабул қилинаётган норматив-ҳуқуқий ҳужжатларнинг моҳияти ва аҳамияти ҳақида хабардорлигини янада оширишга қаратилган туркум маънавий-маърифий тадбирлар (давра суҳбатлари, семинарлар, теле- ва радио дастурлар, матбуот ва интернет тармоғидаги мақолалар) ўтказиш;
3. Худудий электрон ва босма ОАВда барча давлат органлари, мансабдор шахслар ва фуқаролар томонидан қонун ва ҳуқуққа нисбатан ҳурмат билан муносабатда бўлишини, турли соҳалар (йўл ҳаракати қондалари, шаҳарсозлик нормалари, коммунал ва йўл ҳўжалиги, қўшниллар ўртасидаги ҳуқуқий муносабатлар ва бошқалар)да қонун ҳужжатларига риоя қилмаслик фактларини жамоатчилик томонидан муҳокама қилиниши муҳитини шакллантиришга қаратилган материаллар тайёрлаш;
4. Адвокатлар палатаси ва унинг худудий бошқармалари билан биргаликда қонун ҳужжатларини қўллаш билан боғлиқ долзарб масалаларни аҳолига тушунтириш мақсадида телевидение, радио, босма нашрлар, Интернет тармоғида махсус рунқлар тайёрлаш;
5. Шахсий ҳуқуқларини ҳимоя қилишнинг мавжуд ҳуқуқий механизмлари ҳақида фуқароларнинг хабардорлигини оширишга, уларда амалдаги қонун ҳужжатлари доирасида ўз ҳуқуқларини ҳимоя қилиш билими, малакалари, кўникмалари ва тайёргарлигини шакллантиришга қаратилган мавзуга оид телерадио дастурлар, мақолалар тайёрлаш;
6. Халқ депутатлари маҳаллий кенгашларига сайланган депутатларнинг қонун ҳужжатларига назарда тутилган ваколатлари, жойларда мавжуд ижтимоий-иқтисодий муаммоларни ҳал этиш учун уларнинг ваколатларидан фойдаланиш имкониятлари билан аҳолини таништириш бўйича кенг ахборот-тушунтириш ишларини ўтказиш;
7. Худудий ОАВда «Жисмоний ва юридик шахсларнинг муносабатлари тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси қонунининг моҳияти ва аҳамиятини очиб бе-

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси ҳузуридаги Нодавлат нотижорат ташкилотларини ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтларини қўллаб-қувватлаш Жамоат фонди

«Фуқаролик жамияти институтларининг жисмонан соғлом, маънан етук, баркамол авлодни тарбиялашга қаратилган лойиҳаларини қўллаб-қувватлаш» мавзусида ННТлар ва фуқаролик жамияти бошқа институтларининг ижтимоий аҳамиятга молик лойиҳаларига Давлат грантлари ажратиш учун ҳужжатлар қабул қилиш бошланганлигини ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

Қуйидаги йўналишларни назарда тутувчи ижтимоий аҳамиятга молик лойиҳалар қабул қилинади:

1. Ўсиб келаётган авлодда ота-онани, катталарни ҳурматлаш, кичикларга ғамхўрлик қилиш, меҳрибонлик ва инсонийлик, меҳр-шафқат ва бағрикенглик, Ватани ва халқига садоқат каби юксак ахлоқий сифатларни шакллантириш;
2. Кекса ёшдаги шахсларга ижтимоий хизмат кўрсатиш соҳасида кўнгилчилар (волонтерлик) фаолиятини қўллаб-қувватлаш ва ривожлантириш, кексаларнинг турмуш даражаси ва сифатини янада яхшилаш бўйича чора-тадбирларнинг амалга оширилишига ёшларни кенг жалб қилиш;
3. Ёшларнинг ҳуқуқий маданиятини, фуқаролик онгини юксалтириш, уларнинг мамлакатда давлат ва жамият қурилиши соҳасида олиб борилаётган ислоҳотлар ҳақида хабардорлигини оширишга қаратилган чора-тадбирларни амалга ошириш;
4. Ёшларнинг туғилиб ўсган ўз ўлкаси тарихи, маданияти ва мезморий обидалар ҳақидаги билимларини бойитиш, шу жумладан, махсус клублар фаолиятини ташкил этиш, экскурсиялар ўтказиш, ахборот материаллари, буклетлар, стендларни чоп этиш ва тарқатиш орқали бойитиш;
5. Ўсиб келаётган авлодда китоб ўқишга бўлган қизиқини ривожлантириш, адабий дидни шакллантириш, китобга муҳаббат ва эҳтиёткор муносабатни тарбиялаш, ёшларда ўқишга бўлган интилишни ошириш, кундалик ҳаётда китоб ўқишининг амалий қадрини очиб бериш;
6. Техник йўналишдаги касб-ҳунарлар нуфузини ошириш, ёшларда муҳандислик билимини эгаллаш, танланган мутахассислик бўйича юқори малака олишга бўлган интилишни шакллантириш;
7. Ёш авлодни фан ва санъатга қизиқтириш учун зарур шароитлар яратиш, ёшларнинг республика ва халқаро танловлар, олимпиадалар ва мусобақалардаги иштирокини ўз ижодий ва интеллектуал салоҳиятини амалга оширишини рағбатлантириш;
8. Ёшлар ўртасида соғлом турмуш тарзи принципларини мустаҳкамлаш, жисмоний маданият ва спортни оммалаштириш, ўсиб келаётган авлодни алкогольизм, гиёҳвандлик, ахлоқсизлик, паст сифатли «оммавий маданиятнинг» салбий таъсирлари, таҳдидларидан асраш;
9. Ёшларда соғлом ва обод оилани барпо этишга интилишни шакллантириш, уларнинг насли ва туғма касалликлар профилактикаси масалаларига доир билимларини ошириш, оилада ижтимоий-психологик муаммоларнинг, эрта никоҳлар ва ажралишларнинг олдини олиш, ёшларнинг онгига тўй-маросимларнинг ортқча ҳашаматсиз ва ҳаддан ортқ исрофгарчиликсиз ўтказилишини муҳимлигини сингдириш;

10. Ёшларни, энг аввало, касб-ҳунар коллежлари ва олий таълим муассасалари битирувчиларини тадбиркорлик фаолиятига кенг жалб қилиш, аниқса, қишлоқларда оилавий бизнесни ривожлантириш учун шароитлар яратиш;

11. Имконияти чекланган болаларни ижтимоий мослаштириш ва қўллаб-қувватлаш, уларни спорт турларига, фан ва санъатга қизиқтириш бўйича амалий чора-тадбирларни амалга ошириш;

12. Ёшларда Ватанга чуқур муҳаббат, қуроли кучларимиздан фарҳаниш ва ҳарбий хизматга ҳурмат ҳисларини тарбиялаш мақсадида таълим муассасаларида, меҳнат жамоаларида ва маҳаллаларда ҳарбий-ватанпарварлик йўналишидаги тадбирларни ташкил этиш ҳамда ўтказиш бўйича ишларни фаоллаштириш;

13. Жойларда ёшларнинг ҳуқуқларини муҳофаза қилиш ва манфаатларини таъминлашга қаратилган қонун ҳужжатлари нормаларининг амалга оширилиши устидан жамоатчилик назоратини амалга оширишда жамоатчиликнинг, фуқаролик жамияти институтларининг ролини кучайтириш.

Давлат гранти ажратилиши учун қуйидаги ҳужжатларни тақдим этиш зарур:

1. ННТ ва фуқаролик жамияти бошқа институтларининг раҳбари томонидан имзоланган ва муҳр билан тасдиқланган қузатув хати;
 2. Давлат гранти лойиҳаси учун www.fundngo.uz сайтида жойлаштирилган шаклда тўлдирилган ариза;
 3. Охириги ўзгартиш ва қўшимчалар билан давлат рўйхатидан ўтказилган Устав (Низом) нусхаси;
 4. Ташкилотнинг давлат рўйхатидан ўтказилганлигини тасдиқловчи гувоҳнома нусхаси;
 5. Агар лойиҳани амалга ошириш лицензияланадиган фаолиятни талаб қилса лицензиянинг нусхаси.
 6. Манфаатдор давлат ва жамоат ташкилотларининг тавсияномалари ва қўллаб-қувватлаш хатлари илова қилиниши мумкин.
- Битта лойиҳа учун ажратиладиган грант миқдори — 25 миллион сўмгача.
- Ҳужжатлар 2016 йил 10 майдан 10 июнгача қабул қилинади.
- Ҳужжатлар «Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси ҳузуридаги ННТларни ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтларини қўллаб-қувватлаш Жамоат фонди» номига «Ўзбекистон почтаси» орқали юбориладиган муҳрланган конвертларда (A4 форматда) қуйидаги манзил бўйича қабул қилинади: 100035, Тошкент шаҳри, Бунёдкор кўчаси, 1-уй.
- Ҳужжатларни тақдим этиш шартлари ва намуналари билан Жамоат фондининг www.fundngo.uz расмий веб-сайтида танишиш мумкин.
- Маълумот учун телефонлар: (0-371) 239-26-76, 239-26-64.

Масъулиятнинг

муҳим мезони

► ШАРХ

Демократик давлат, кучли фуқаролик жамияти барпо этиш сари интилаётган мамлакатлар ижтимоий-сиёсий ҳаётида давлат идоралари фаолиятида очиқлик ва ошкораликни таъминлаш масалалари муҳим вазифалар қаторида турибди. Айниқса, бунда ижро ҳокимиятининг фуқаролар ҳақ-ҳуқуқ ва эркинликлари билан боғлиқ масалаларда очиқлигини таъминлаш алоҳида аҳамият касб этади.

мини ишлаб чиқиш ва жорий этиш каби устувор йўналишлар кўрсатиб ўтилди.

Энг муҳими, ушбу қарор билан фуқаролик жамияти институтлари вакилларидан иборат жамоатчилик кенгашининг давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари фаолиятининг очиқлиги тўғрисидаги Ўзбекистон Республикаси Қонуни мазкур йўналишдаги ишларнинг янги босқичини бошлаб берди.

Ушбу қарор доирасида Давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари фаолиятининг очиқлигини таъминлаш фаолиятини мувофиқлаштирувчи ва мониторингини олиб бориш бўйича фуқаролик жамияти институтлари вакилларидан иборат жамоатчилик кенгаши тузилгани қонуни амалиётга таъбиқ этишда яна бир муҳим институтнинг шаклланиб бораётганидан далолат бермоқда. Жамоатчилик Кенгаши олдидаги устувор вазифалар қаторида давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари фаолиятининг очиқлигини олиб бориш бўйича фуқаролик жамияти институтлари вакилларидан иборат жамоатчилик кенгаши тузилгани қонуни амалиётга таъбиқ этишда яна бир муҳим институтнинг шаклланиб бораётганидан далолат бермоқда.

Ушбу қарор доирасида Давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари фаолиятининг очиқлигини таъминлаш фаолиятини мувофиқлаштирувчи ва мониторингини олиб бориш бўйича фуқаролик жамияти институтлари вакилларидан иборат жамоатчилик кенгаши тузилгани қонуни амалиётга таъбиқ этишда яна бир муҳим институтнинг шаклланиб бораётганидан далолат бермоқда.

аҳолининг ишонч даражасини аниқлаш, фуқароларнинг ўз қараш ва хоҳишларини билдиришга ва давлат идораларига стратегик режаларини белгилаб олишга ёрдам беради.

Шу ўринда қабул қилинаётган янги қонулар ҳам мақсад ва вазифасига кўра бир-бирига тўлдириб, мамлакатимиз ижтимоий-сиёсий ҳаётида очиқлик ва шаффофлик принципини амалга оширишда кўшимча ҳуқуқий асос сифатида ўрин эгаллаб бораётганини айтиб ўтиш керак. Масалан, 2015 йили "Маҳаллий давлат ҳокимияти тўғрисида"ги Ўзбекистон Республикаси қонунига қўшимча киритилиб, унга мувофиқ, ҳокимнинг вилоят, туман, шаҳар ижтимоий-иқтисодий ривожланишининг энг муҳим ва долзарб масалалари юзасидан ҳисоботини халқ депутатлари Кенгаши томонидан эшитиш бўйича алоҳида қонун киритилди. Эътиборли жиҳати шундаки, ушбу қонунга асосан, эндиликда маҳаллий ҳокимнинг ҳисоботини муҳокама қилиш яқунларги бўйича тегишли халқ депутатлари Кенгашининг қарори қабул қилиниб, унда тегишли ҳоким ва маҳаллий ижроия ҳокимияти органлари ишининг

Шунингдек, нодавлат нотижорат ташкилотлари ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтлари давлат идоралари билан фуқаролар учун хизмат кўрсатишда ўзаро ахборот алмашинуви бўйича шерикчилик тамойили асосидаги фаолиятини олиб бориш, бу йўлда икки томонлама манфаатга хизмат қиладиган лойиҳаларни амалга оширишни қўлайлаштириш лозим. Чунки биз яшайдиган XXI аср ахборот асри ва унда замон билан ҳамнафас бўлиш даврнинг муҳим талаби. Шундай экан, очиқлик бўйича қонун ҳужжатлари талабларини аввало унинг ижрочиларига, моҳияти ва ютуғини фуқароларга аниқ бугуннинг ўзида етказиш шарт ва жоиз. Зеро, сизу бизни эртага даврнинг яна янги талаблари ва вазифалари кутиб турибди.

Расул КУШЕРБОВ,
Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси депутати, Ахборот ва коммуникация технологиялари масалалари қўмитаси аъзоси

► БУ ТУРФА ОЛАМ

АҚШдаги 250 МИНГ ОДАМНИНГ ЎЛИМИ
ВРАЧЛАР ГАРДАНИДАМИ?

Олимлар вафот этганларнинг ўлими сабабини аниқлаш учун талқинот ўтказганда, жабабнари ҳолга дуч келди. Ўтган йили АҚШда дунёдан ўтганларнинг учдан бир қисми, аниқроғи, 250 мингдан кўпроқ кишининг ҳаётдан кўз юмишига врачлар сабаб бўлган экан. АҚШдаги Жон Хопкинс университети олимлари бу ҳулосани "The Independent" нашрида эълон қилишди.

Статистик маълумотларга кўра, ўлимга сабаб бўлувчи омиларнинг кўп қисми (611 минг) юрак-қон томир ва саратон (585 минг) касалликларига тўғри келади. Сурункали респиратор касалликлари 149 мингтаги ташкил этиб, учинчи ўринда турибди. 2000 йилдан 2008 йилгача бўлган муддатни таҳлил этган олимлар ана шундай ҳулосага келишди.

Талқинотчилар бу маълумотларни 2015 йилги ўлим кўрсаткичлари билан умумлаштиришди. Натижада, ўз вақтида ва етарли даражада ўтказилмаган диагностика, янглиш текширув ва ташхис ҳамда нотўғри, ортиқча даво муолажалари ҳам ҳаётдан бевақт кўз юмишга сабаб бўлаётгани аниқланди. Мутахассислар жароҳатлик билан боғлиқ кўрсаткичлар ушбу маълумотга қўшилмаганини таъкидлашмоқда.

РОБОТЛАР –
КЎП ИШЛАРГА ҚОДИР

Японияда роботлардан фойдаланиш бўйича ишлаб чиқилган лойиҳа амалда қўллангани бўлди. Ҳукумат мазкур ислоҳот учун 37 миллион доллар маблағ ажратилиши кўзда тутилмоқда.

Қишлоқ ҳўжалигида ерга ишлов берувчи механизмлардан ташқари, эндиликда учувчисиз самолётларни ҳам роботлар назорат қилади. Улар ҳўсиннинг мезўрда ривожланишидан тортиб, барча зарур вазифаларни бажариши мумкин. Янги келажакда кунчиқар мамлакатда бутунлай роботлашган фермалар пайдо бўлади ва улар ишлов берган маҳсулотлар аҳолига етказиб берилади.

Япония қишлоқ ҳўжалиги вазири Хироши Дайдо бундай "ақли" роботларни мамлакатнинг энг кучли мутахассислари яратганини қайд этди. Шу ойнанинг охиригача уларнинг катта қисми тажриба учун олиб чиқилади.

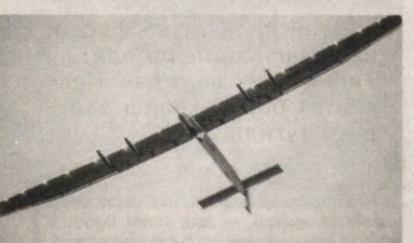
Ҳа, роботлар ҳамма ишга қодир бўлиб бормоқда. Жорий йил март ойида Японияда ўталган Хоси Синъити адабий танловига робот ёзган қисса келиб тушган. Уни профессор Хитоши Мацубара раҳбарлигидаги Хакодате университети талқинотчилари яратган. Одамлар компьютер дастурига маълум параметр: сюжет, қаҳармонлар жинси ва бошқалар ҳақида маълумот беради, сунъий интеллект эса ана шулар асосида матн яратди.

— Бу қиссани робот ёзганини эшитиб ҳайратда қолдим, — дейди фантаст ёзувчи Сатоши Хассе. — Асар тузилиши жуда яхши. Тўғри, муқофот олиш учун баъзи ўринларини, масалан, персонажлар тасвирини қайта ишлаш керак...

Роботларнинг интеллектуал салоҳияти шу тарзда ошиб бораверса, яқин келажакда одамларга иш қўлайди-ёв...

КЎЁШ БАТАРЕЯСИ ЁРДАМИДА УЧГАН
САМОЛЁТ...

Қаранг, эндиликда кўёш батареяси ёрдамида самолёт ҳам учмоқда. ББС хабарига кўра, худди шундай самолёт Тинч океани устида уч кун парвоз қилган.

23 апрель куни самолёт "Олтин дарвоза" кўприги устидан Сан-Францискога қараб учган, сўнг Калифорниядаги "Моффет" аэродромига қўнган.

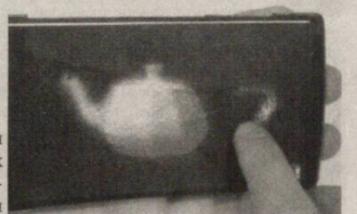
Бу кўёш батареяси билан парвоз қилувчи самолётнинг биринчи дунё бўйлаб саёҳати эди. Ниҳоят, тўққизинчи уринишда бу саёҳат амалга ошди ва 4000 километр масофа босиб ўтилди.

Ушбу саёҳат ўтган йил 9 мартда Абу-Дабида бошланган. Унинг кейинги парвози Умон, Ҳиндистон, Мянма, Хитой ва Япониягача этган. Жорий йил июнь ойи бошларида эса мазкур самолёт Нью-Йорккача етиши кутилмоқда. Унинг охириги манзили эса яна Абу-Даби бўлиши кўзда тутилган.

"Solar Impulse" самолётининг учувчилари Андре Боршберг ва Бертран Пикар навбатма-навбат парвоз қилмоқда.

ЭГИЛУВЧАН ГОЛОГРАФИК
СМАРТФОН ЯРАТИЛДИ

Кингстондаги (Онтарио, Канада) Квинс университети олимлари "HoloFlex" смартфонни прототиپини яратди.

Ушбу янги смартфон эгилувчан голографик дисплей билан жиҳозланган. Қаватларидан бирида микроскопик линза, тарқалувчи ёруғлик жойлаштирилган. Экранда бўрттирма тасвир пайдо бўлиши ҳисобига бир вақтнинг ўзида уни бир неча киши кузатиши, томоша қилиши мумкин. Бунинг учун махсус кўзойнак шарт эмас. Аввалги шу русумдаги гажетлардан фарқи — янги смартфон экранининг эгиллиги хабар келганини билдиради. Яна бир қўлайлиги, гажетни қайириш, эгши орқали экрандаги тасвири яқинлаштириш ёки узоқлаштириш мумкин.

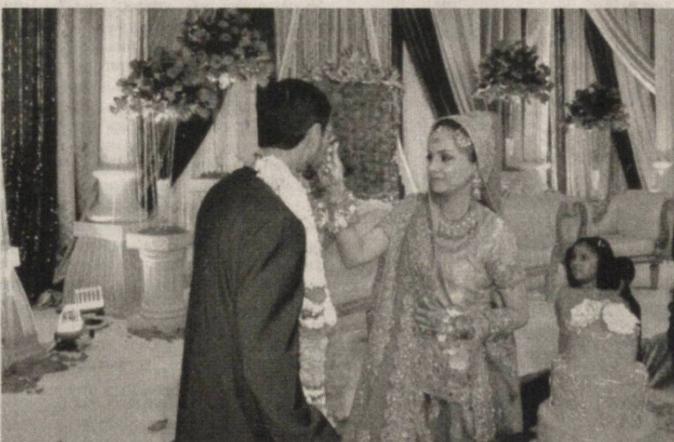
Интернет материаллари асосида
Х. ФАЙЗИЕВА тайёрлади.

► ЖУҒРОФИЙ САЁҲАТ

Ҳар бир халқнинг ўзига хос урф-одатлари бор. Тўй маросими шундай аънаналар сира-сига қиради. Бу маросим мамлакатларда турлича нишонланади.

Бу галги "жуғрофий саёҳат"имиз давомида дўст Афғонистон ва Ҳиндистон диёрларидаги тўйларга "меҳмон бўламиз".

Афғонистонда ўғил уйлантирмоқчи бўлганлар ўз оилаларига муносиб, одобли қизнинг уйига совчиликка боришади. Агар ўша хонадон эгалари қизини узатишга рози бўлса, меҳмонларга ширинлик беради. Сўнг келиннинг ота-онаси куёв томон учун "Хина кечаси" ташкил қилиб беради. Бу баъза келин-куёв миллий кийимда бўлади. Келиннинг қўлига хина қўйилади. Жараёнда қизиқ расм-русумлар бўлиб ўтади. Масалан, келин қўлини маҳкам мушт қилиб тутади. Куёвнинг онаси эса келиннинг тугилган қўлини очиши керак. Агар қайнона бу вазифани уддалай олмаса, келинига қимматбахо совға беради. Ёки аксинча бўлиши мумкин. Тўй базмига киришдан олдин куёв билан келинга никоҳ ўқилади. Сўнгра келин оқ либос, куёв эса костюм-шимда тантанана кириб келади. Миллий рақслар ва куй-қўшиқлар билан тўй оқшоми бошланиб, бироз вақт ўтгач, торт кесил удуми бошланади. Бунда куёвнинг синглиси торт кесадиган пичоқ билан бутун давра бўйлаб рақсга тутади. Рақс тутагач, куёв унга пул беради. Шундан кейин келин қайинсинглисидан пичоқни олиб, тортини кесиб, ҳаммага улашади. Кеча ярмига етай деганда энг қизиқарли, навбатдаги одатта ўтилади. Бун-

да куёв жўра ва келин дугоналар шойи рўмолни куёв билан келиннинг боши узра тугиб туришади. Бу пайтда келин-куёв Куръон оятларидан биргалликда қироат қиладилар. Бу маросим тутагач, тўйнинг қолган қисмини фақат ўйин-қўлги билан ўтказишади. Тўй тутагач, икки ёш дастлаб келиннинг уйига боради. У ерда келиннинг акаси ёки укаси кейинги удуми бажариш учун уларни кутиб туради. Келиннинг акаси фотиҳа бериб, синглисининг белига яшил тасма боғлайди. Келин оила аъзолари билан хайрлашгач, улар куёвнинг уйига боришади.

Кўпчилигимиз бадийий фильм ва сериаллар орқали ҳиндча тўйлар қандай ўтказилишидан бирмунча хабардормиз. Бу мамлакат тўйлари ҳинд, жаин, сиҳх ва мусулмон аънаналарига кўра олиб борилади.

Қадимий аънаналарга кўра, тўй куни қоҳиннинг маъсалаҳати билан танланади. Одатда, Ҳиндистон никоҳ кечаларида 100 тадан 10000 тагача одам иштирок этади. Тўй санаси аниқлангач, бир кун олдин куёвнавкарлар келиши учун келин уйини чиройли мунчоқлар, гуллар билан безатади. Улар келгач, куёв билан келин брахман олдида

ёқилган гулхан атрофига ўтиришади. Бу пайтда келин куёвнинг чап томонига ўтиради. Никоҳ ўқиб тугатилгач, келин куёвнинг ўнг тарафига ўтади. Бунинг маъноси шуки, куёвнинг чап тарафи бегоналар, ўнг тарафи эса унинг яқин инсонлари учун. Яъни келин аввал куёвга бегона бўлса, энди яқин кишига айланади. Шундан сўнг куёв келинга тўққизта банддан иборат ваддани беради: мен рафиқамни ярим сифатида қабул қиламан ва унга бир умр ғамхўрлик қиламан. Уни хонадоним бекаси сифатида қабул қилиб, барча режаларини маслаҳатлашиб амалга ошираман. Уртамизда тушунмовчиликлар бўлиб ҳолса, ҳеч қачон норозилик билдирмайман, кескин ҳаракат қилмайман. Унга яхшилик билан тушунтиришга ҳаракат қиламан. Мен бутун умр рафиқамга садоқатли бўламан. Ҳеч қачон ундан бошқа аёлга ёмон кўз билан қарамайман ва ҳеч қандай нотўғри муносабат ўрнатмайман. Рафиқам билан доим дўстона ва самимий муносабатда бўламан. У учун нима керак бўлса, барчасини ҳозирлайман. Ўзини бахтиёр ҳис қилиши учун қўлимдан келган барча қўлайликларни яратаман. Бошқаларнинг олдида ҳеч қачон хотинимдан камчилик ёки хато қилдирмайман. Барча камчилик ёки хатоларни уйда ўзимиз ҳал қиламиз. Хотиним билан муносабатда бўлганимда доим сабрли бўламан, мурося қиламан. Агар хотиним бетоб бўлса ёки унинг фазилатларида бирор ёмон ўзгариш бўлса, мен уни ҳеч қачон ташлаб кетмайман, ғамхўрлик қиламан.

Бу сўзлар икки ёш ҳаётининг асосини ташкил қилади. Миллий қуйлар қилиниб, ўйин-қўлгу тутагач, келинни куёвнинг уйига кузатишади.

инглиз тилидан
КАМОЛА таржимаси.

ХОТИРА = муқаддас, ҚАДР = абаду!

Бошланиши I-бета

Чиндан ҳам, хотира, қадр-қиммат ва эъзоз — халқимизга хос, миллий ўзгиримизга ҳамоҳанг гўзал фазилатлардир.

Ҳақиқатан ҳам қалбнинг энг баланд чўққиси — хотира. Унга фақат эҳтиром, эъзоз ва бегуборлик йўлларидан ўтиб борилади.

Ҳақиқатан ҳам қалбнинг энг баланд чўққиси — хотира. Унга фақат эҳтиром, эъзоз ва бегуборлик йўлларидан ўтиб борилади.

Ушбу сатрларни қозғога туширишимиздан икки-уч кун аввал Хотира майдонида бўлиб, номлари мангуликка муҳрланганлар исми-шарифлари қаршисида уйга толдик.

Президентимизнинг "Иккинчи жаҳон уруши қатнашчиларини рағбатлантириш тўғрисида"ги Фармони фахрийлар ушларига кўрсатилган юксак эътибор ва қадр, деб билдилади.

Албатта, мамлакатимиз ўзининг йигирма беш йиллик муваффақиятлари давомида эришган ва эришаётган барча улкан ютуқлари, аҳоли турмуш даражасининг фаровон ва обод бўлиши ортиб бораётганини негизда биринчи навбатда тинчлик ва оқилолликни сақлаш, ёш авлодни ана шундай руҳда тарбиялаб келаётган халқимизнинг фидокорона меҳнати ётади.

Муҳтасар айтганда, Ўзбекистон ёшларига жаҳоннинг кўпгина давлатлари, жумладан, ривожланган Европа давлатлари ёшлари ҳам ҳавас билан қарамоқда.

Муҳтарам Президентимиз таъкидлаганларидек, эртанги кунимизнинг, келажакимизнинг муваффақияти пайдо бўлиши бугун яратиб, бу Ватан меники, уни ҳар қандай балоқазолардан асраш, ҳимоя қилиш учун мен қурашсам, ким қурашди, деган давлат билан яшаш барчамизнинг, авваламбор, ёшларимизнинг бурчиға айланиб бораётгани қувонарли ҳолдир.

Акмалиддин НЎМОНЗОДА, Ўзбекистон Республикаси ИИВ Академияси тингловчиси

Таассурот

Мустақиллигимизнинг йигирма беш йиллиги муносабати билан юртимиздаги таълим муассасаларида ўтказилган "Ким эдигу ким бўлди, эртага қандай марраларни эгаллашимиз керак" мазмундаги тарғибот тадбирларида иштирок этиб, Ватанимиз ҳурлигини ёмон кўзлардан асраш эрксевар ҳар бир инсоннинг олижаноб бурчи эканига яна бир бор амин бўлди.

Ҳар бир учрашувда энг оғир даъватларда ўзининг сақлаб қолган миллатдошларимизнинг жасоратлари, истиқлол йилларида мамлакатимизда амалга оширилаётган улкан бунёдкорлик ишлари ҳолисона баҳоланиб, янги давр руҳи билан ёзилган шешрлар, куй-қўшиқлар ва сахна асарлари ижро этилди.

Ватан нима, деган саволга мактаб, коллеж ўқувчиларидан тортиб, олий ўқув юрти талабаларигача ҳонадон остонасидан то миллий чегарагача бўлган ерларга эгалик қилиш ҳуқуқи борлигини фахр билан тилга олишди.

Мустақиллик, мустақиллик, ўз ҳаёти-ҳаётимизни ўзимиз танлаш, ҳамма ҳуқуқ ва эркинликларимиздан тўлиқ фойдаланиш, энг муҳими, шу юртга эгалик ҳисси билан яшаш туйғусини берганидан бахтиёрлигини билдиришди.

Болалигимизда куч ва билми, гайратимизни кўрсатиш учун бунақа шайлар бўлмаган. Республикада мустақиллик эълон қилинган йилларини яши эсламан.

ЎЗИНГДАН БИР ИЗ ҚОЛДИР

Ҳаммаёқ пахта майдонига айланиб кетгандан ҳаттоки, болалар футбол ўйнашига жой топилмасди. Кечагидай ёдимда. Синфимиздаги полвонлардан биттаси жисмоний тарбия дарсида юқоридан пастта тўшаётганда берилган арқон узилди кетгани ва оёғини чириган полвон тағдидан зўрга тортиб олганимиз... шундан, бир умр ногирон бўлиб қолганимиз... Хўш, бунга озоликка қандай алоқаси бор, дерсиз.

Уша оғир шароитларда бизга энг зарури уст-бошимизни бутлаш эди. Одамлар тегиримон тортиб, обжувозда шили оқлаб кун кечиргани, тақчилликдан ун, ёғ, шакар ва бошқа нарсаларни киши бошига қараб талон билан берилгани шундоққина кўз ўнгимизда турибди.

Зангиота туманидаги мактабларда бўлган учрашувларнинг бирида саккиз-тўққиз ёшлар чамасидаги бир қизалоқ отаси яқинда хориждан келгани, унга янги туфли олиб бериш мақсадида бозорга чиқишгани ва у ҳеч нарса харид қилдиришдан уйга қайтганини сўзлаб берди.

"Ким эдигу ким бўлди" хитоби билан кўп давларлар, учрашувларда бўлиб, кеча ва бугунимизни таққос қилиб бўлмайдиган даражадаги ўзгаришларга гувоҳ бўлди.

тинчлигимиз, овоз ва обод ҳаёт қуришимизда фидокорона меҳнат қилаётган замондошларимиз ҳақида муфассал асарлар ёзилаётганми? Хужжатли фильмлар кам. Балки "Опа-сингиллар"га ўхшаган ибратли миллий сериаллар яратилиши кераклир.

Ушбу сатрларни қозғога туширишимиздан икки-уч кун аввал Хотира майдонида бўлиб, номлари мангуликка муҳрланганлар исми-шарифлари қаршисида уйга толдик.

Ушбу сатрларни қозғога туширишимиздан икки-уч кун аввал Хотира майдонида бўлиб, номлари мангуликка муҳрланганлар исми-шарифлари қаршисида уйга толдик.

Ушбу сатрларни қозғога туширишимиздан икки-уч кун аввал Хотира майдонида бўлиб, номлари мангуликка муҳрланганлар исми-шарифлари қаршисида уйга толдик.

Кўймаптиммикин?! Қачон қўлиқ, мутельликдан буткул халос бўлганимизни тушуниб етамиз?

Мустақиллик майдонига борганимда, эрк ва ҳурлик учун қирғинбарот урушларда қўрбон бўлганларнинг исми-шарифи ёзилган хотира китобини варақлайман.

Ҳаёлимда жангчи оғаларим тилга кириб, "Биз ватан учун қўрбон бўлди", "Сен истиқлол учун нима қилдинг?", деяётгандай туюлади. Ота-боболаримиздан бутун умр қўрбон бўлиб, қосаси оқарганини эшитганимиз.

Ушбу сатрларни қозғога туширишимиздан икки-уч кун аввал Хотира майдонида бўлиб, номлари мангуликка муҳрланганлар исми-шарифлари қаршисида уйга толдик.

ЛУҚМА

"Журналистика бу — касблар чорраҳасидаги соҳа", деган эдитаникли журналист Акбар Нурматов. Журналистика чорраҳа бўлса, унда журналист ким?

ДОНОЛАРНИНГ ИСМИ ЎЎҚМИ?

Уша чорраҳада туриб ён-атрофида рўй бераётган воқеа-ҳодисаларни тартибга солишга ҳисса қўшадиган, интизомга қаққирлаган маънавий посбонми? Келинг, касблар кесибувидаги соҳага бир қўр назар солайлик...

Авалло, бир саволга аниқлик киритиб олсак. Олий ўқув юртини тамомламай туриб ҳам журналист бўлиш мумкинми? Кўпчилик "йўқ" деган қатъий жавобни берса керак.

Ушбу фикрни ҳақиқатан донолар айтганмикин?! Ахир, бу ҳаммага маълум ҳақиқат-ку! Яна бир мисол, "Ўзбекистон" радиоканали бошловчиси Дилдора Шамнинг нутқи эътиборини тортиб: "Донолар айтади, фарзандларининг шундай танқид қилинган, бошқаларнинг танқид қилишига ҳоҳат қолмасин!".

Ушбу сатрларни қозғога туширишимиздан икки-уч кун аввал Хотира майдонида бўлиб, номлари мангуликка муҳрланганлар исми-шарифлари қаршисида уйга толдик.

Шоҳсанам НИШОНОВА, ЎзДЖТУ халқаро журналистика факультети талабаси

ТААССУФ

Ўтган йилнинг ёз фасли, июлнинг охири эди. Тирикчилик ваҳидан Тошкентга бориб-келиш зарурати туғилди.

— Уйда бекор ўтирмай, сиз билан бирга кетсам бўларми, — деди ўғлим Воҳид. У яқинда, университетнинг I-курсини тугатиб, ёзи тавтилла келганди. — Ҳали бир ойдан зиёд вақтим бор, бироқ пул ишласам дедим.

— Йигитнинг гапи қайтунча... — дея уни ўзим билан олиб кетдим.

Ишларимни бир кун ичида якунлаб, қишлоққа қайтдим. Уғлим эса, турфа касб эгалари вақтинча яшаб турган, бир сершовқин ижара ҳовлида, ишлаш учун қолди.

Асли камгап бола эмасми, боши билан ишта шўнғиб кетди шекилли, ҳафтада ўзим телефонда ҳол сўрамасам, кўнғироқ қилишга ҳам ҳуши йўқ, сўровларимга бир оғиз "Бўлапти" деб қўяди, вассалом. Нима бўлапти, ишми, уйқуми ёки қизларга томошами, англаш амримаҳол. Ҳозирги серташвиш замонада, бир ой нима деган гап, қўз очиб-юмгунча сентябрь яқинлашди.

— Ушбу сатрларни қозғога туширишимиздан икки-уч кун аввал Хотира майдонида бўлиб, номлари мангуликка муҳрланганлар исми-шарифлари қаршисида уйга толдик.

— Ушбу сатрларни қозғога туширишимиздан икки-уч кун аввал Хотира майдонида бўлиб, номлари мангуликка муҳрланганлар исми-шарифлари қаршисида уйга толдик.

— Ушбу сатрларни қозғога туширишимиздан икки-уч кун аввал Хотира майдонида бўлиб, номлари мангуликка муҳрланганлар исми-шарифлари қаршисида уйга толдик.

ФИРИБГАРНИНГ МИНГ БИР МАҚРИ

қўллари қалок бўлиб қайтган ўғлимдан. — Жамғарган сармоёнг бугун ўқишга жўнашинг харажатларини қоплайдими ёки бироз суяшворайми?

— Қопларми-ю, мен билан бирга ишлаган уста Холдор ака мендан озроқ қарз олдилар. Шу тўғрисида, чўнтагининг баракаси йўқроқ, дада, — қимтиниб жавоб қилди у. Аслида, унинг чўнтагида, ҳемари қолмагани учун анча йўлдан пою-пиёда, кеч қолиб келгани кейинроқ маълум бўлди.

— Гап бундай, — дебди уста Холдор, ижара ҳовлида, Воҳид билан танишган пайти. — Студент экансан, яна, "земляк" чиқиб қолдинг. Менга шогирд тушсанг, кам бўлмайсан. Топган иш ҳақини тенг иккига бўлиб, олаверамиз, нима дединг?

— Менга икки юз минг сўм қарз бериб тургин. Уйда бир муаммо чиқиб қолди, далилроқ пул юбормасам бўлмайдиганга ўхшайди, — ташвишли оҳангда илтимос қилди уста, ўн кунлар ишлаганларидан сўнг. — Уйга қайтаётганимда, кейинги кунлар иш ҳақинга қарзингни ҳам қўшиб қайтараман. Бир пул кўргандек бўласан-да, студент. Ўзим, бирор беш юз минг бўлиб қолар...

— Ушбу сатрларни қозғога туширишимиздан икки-уч кун аввал Хотира майдонида бўлиб, номлари мангуликка муҳрланганлар исми-шарифлари қаршисида уйга толдик.

— Ушбу сатрларни қозғога туширишимиздан икки-уч кун аввал Хотира майдонида бўлиб, номлари мангуликка муҳрланганлар исми-шарифлари қаршисида уйга толдик.

"муборак" назарини ташлаб. — Сен, кўнглингни тўқ қилиб, уйингга қайтавер, — Воҳиднинг елкасига дўстона қўл ташлаб, насиҳатга ўтади уста. — Сен билан бир ой ишлашиб, уста-шогирдчиликдан ташқари, ака-укадек қадрдон бўлиб қолдик. Йўлқиранг бор-а? Чайналма, биламан, бор. Бемалод уйингга етиб олсан. Мен, икки-уч кун ичида, иш ҳақимизни оламан-у, сенинг пулингни, қарзингни ҳам қўшиб, таксида уйингга жўнатаман. Мана, тонг саҳар, таҳоратли ҳолда сенга ваъда беряман. Ё қасам

— Икки-уч кун сабр қилинг, опа, муаммоларимни ҳал қилволай, — дебди уста ғоят хўшумомалик билан.

— Узи, туппа-тузук, намозхон йигит, сиз айтган фирибгарларга сира ўхшамайди. Биз борганда, масжидга чиққан экан, келди, — ҳижоа қилади хотин. — Ёнидан паспортини чиқариб кўрсатди. Касбининг Созли ёки Фазили номли қишлоғидан шекилли, ёдимдан кўтарилибди. Шундай қишлоқ борми? Ижарачи кампир ҳам, жуда ақли, такводор бола, мендан ҳам қардор, пул топганда, албатта юборадди, деб ишонтирди, мақталади, қайтавердик.

— Ушбу сатрларни қозғога туширишимиздан икки-уч кун аввал Хотира майдонида бўлиб, номлари мангуликка муҳрланганлар исми-шарифлари қаршисида уйга толдик.

— Ушбу сатрларни қозғога туширишимиздан икки-уч кун аввал Хотира майдонида бўлиб, номлари мангуликка муҳрланганлар исми-шарифлари қаршисида уйга толдик.

— Ушбу сатрларни қозғога туширишимиздан икки-уч кун аввал Хотира майдонида бўлиб, номлари мангуликка муҳрланганлар исми-шарифлари қаршисида уйга толдик.

— Ушбу сатрларни қозғога туширишимиздан икки-уч кун аввал Хотира майдонида бўлиб, номлари мангуликка муҳрланганлар исми-шарифлари қаршисида уйга толдик.

— Кайтаётганларингда Воҳиднинг устасига учрашиб, пулини олиб қайтинглар, бир ой меҳнат қилган ахир, — тайинладим уларга, ижара ҳовли манзилини тушунтирарканман. Астойдил уринишсин, деган ўйда, атайин, — Пулларинг етмаса, бемалод ўғлингнинг пулидан ишлашга, — изох бердим хотинга.

— Ушбу сатрларни қозғога туширишимиздан икки-уч кун аввал Хотира майдонида бўлиб, номлари мангуликка муҳрланганлар исми-шарифлари қаршисида уйга толдик.

— Ушбу сатрларни қозғога туширишимиздан икки-уч кун аввал Хотира майдонида бўлиб, номлари мангуликка муҳрланганлар исми-шарифлари қаршисида уйга толдик.

— Ушбу сатрларни қозғога туширишимиздан икки-уч кун аввал Хотира майдонида бўлиб, номлари мангуликка муҳрланганлар исми-шарифлари қаршисида уйга толдик.

— Ушбу сатрларни қозғога туширишимиздан икки-уч кун аввал Хотира майдонида бўлиб, номлари мангуликка муҳрланганлар исми-шарифлари қаршисида уйга толдик.

— Ушбу сатрларни қозғога туширишимиздан икки-уч кун аввал Хотира майдонида бўлиб, номлари мангуликка муҳрланганлар исми-шарифлари қаршисида уйга толдик.

— Ушбу сатрларни қозғога туширишимиздан икки-уч кун аввал Хотира майдонида бўлиб, номлари мангуликка муҳрланганлар исми-шарифлари қаршисида уйга толдик.

— Эй, қанақа номозни эйтвоссиз, оқа? — тобора жаҳд отига минди уста. — Меничи, ўғлизи жунавоганини кўрганымдаёқ, тоҳоратин синганди ўшатта. Қанақа одамлар бор-а, дунёда, яхшилиқ қилсан, чунинишмайди, қадрига етишмайди, — дея ёзириб, ғушакни қўйди. Қайта телефон қилдим. Учирилган. Рақамини алмаштирган шекилли, ўшандан буён, уста билан қайта болалиш имкони бўлмади. Бухорога, ўғлимнинг ёнига ҳам йўламди.

— Ушбу сатрларни қозғога туширишимиздан икки-уч кун аввал Хотира майдонида бўлиб, номлари мангуликка муҳрланганлар исми-шарифлари қаршисида уйга толдик.

— Ушбу сатрларни қозғога туширишимиздан икки-уч кун аввал Хотира майдонида бўлиб, номлари мангуликка муҳрланганлар исми-шарифлари қаршисида уйга толдик.

— Ушбу сатрларни қозғога туширишимиздан икки-уч кун аввал Хотира майдонида бўлиб, номлари мангуликка муҳрланганлар исми-шарифлари қаршисида уйга толдик.

— Ушбу сатрларни қозғога туширишимиздан икки-уч кун аввал Хотира майдонида бўлиб, номлари мангуликка муҳрланганлар исми-шарифлари қаршисида уйга толдик.

— Ушбу сатрларни қозғога туширишимиздан икки-уч кун аввал Хотира майдонида бўлиб, номлари мангуликка муҳрланганлар исми-шарифлари қаршисида уйга толдик.

— Ушбу сатрларни қозғога туширишимиздан икки-уч кун аввал Хотира майдонида бўлиб, номлари мангуликка муҳрланганлар исми-шарифлари қаршисида уйга толдик.

— Ушбу сатрларни қозғога туширишимиздан икки-уч кун аввал Хотира майдонида бўлиб, номлари мангуликка муҳрланганлар исми-шарифлари қаршисида уйга толдик.

— Ушбу сатрларни қозғога туширишимиздан икки-уч кун аввал Хотира майдонида бўлиб, номлари мангуликка муҳрланганлар исми-шарифлари қаршисида уйга толдик.

— Ушбу сатрларни қозғога туширишимиздан икки-уч кун аввал Хотира майдонида бўлиб, номлари мангуликка муҳрланганлар исми-шарифлари қаршисида уйга толдик.

— Ушбу сатрларни қозғога туширишимиздан икки-уч кун аввал Хотира майдонида бўлиб, номлари мангуликка муҳрланганлар исми-шарифлари қаршисида уйга толдик.

— Ушбу сатрларни қозғога туширишимиздан икки-уч кун аввал Хотира майдонида бўлиб, номлари мангуликка муҳрланганлар исми-шарифлари қаршисида уйга толдик.

— Ушбу сатрларни қозғога туширишимиздан икки-уч кун аввал Хотира майдонида бўлиб, номлари мангуликка муҳрланганлар исми-шарифлари қаршисида уйга толдик.

— Ушбу сатрларни қозғога туширишимиздан икки-уч кун аввал Хотира майдонида бўлиб, номлари мангуликка муҳрланганлар исми-шарифлари қаршисида уйга толдик.

СЎЗИ ҲАМ, ОВОЗИ ҲАМ ЎЗИГА ХОС ИЖОДКОР

► ЯХШИЛАР ЁДИ

XX аср иккинчи ярми – XXI аср боши ўзбек адабиёти ҳақида сўз кетса, шубҳасиз, Хусниддин Шарипов номи машҳур шоирлар қаторида тилга олинади. Адабиётшунослар, мунаққидларнинг эътирофларидан худди шу хулоса келиб чиқади.

ўша пайтда дастлабки шеър, хикоя, мақолаларини эълон қилган, эндиликда ўзбек адабиётида ўз ўрнини эгаллаган Абдулла Орипов, Эркин Воҳидов, Хусниддин Шарипов, Улмас Умарбеков, Шукур Холмиров, Ойдин Хожиева, Умарали Норматов, Норбой Худойбергановнинг ижодий изланишларига ўз муносабатларини билдирган ва уларни истеъдодли ёш ижодкорлар сифатида эътироф этган. Абдулла Қаҳҳор уларнинг илк ижодига баҳо бера туриб: “Талант – халқ бойлиги, халқ мулки” деб таъкидлаган. Абдулла Қаҳҳор номи келтирилганларининг истеъдодли ижодкор сифатида тан олинган, уларнинг келажагига катта умид билан қараган. Одамларга баҳо беришда жуда сиңиков, нияҳоятда нуқталон Абдулла Қаҳҳор: “Хусниддин Шарипов шеърларида инсонни, унинг ақлини, меҳнатини, эзгулик ва адолатини куйлайди, улуглайди” деб таъкидлаган. Улуг эъзучининг: “Хозир, омади тапни айтганда, Эркин Воҳидов билан Хусниддин Шарипов ўзларидан бор куч-қувватни тўла ишга солаётгани йўқ” дейиши ҳам унинг ёш шоир ижодига қизиқиш, катта умид билан қарагани, матбуотдаги чиқишларини муттасил кузатиб, уларни ўқиб борганидан далолат беради. Абдулла Қаҳҳорнинг Хусниддин Шарипов ижоди ҳақидаги мулоҳазалари кўчирма килиб олинган ушбу мақолага “Талант – халқ мулки” деб номланган. Унда талабчан адиб

тақдир, қисматдир. Балки унинг жумбоқ, ечилмас сир бўлиб келаётгани яхшидир. Хусниддин Шариповга шеърятда ўз “дастхат”ини топиш бахти nasib этган. У ўз нигоҳига эга, воқеаларнинг янги маъно қирраларини топа оладиган, ўзига хос майин юмор туйғуси бор шоир. Шеърларида ҳаётдан нолиб, фиғон-фарёд кўтармайди. Аксинча, ҳаётни улуглайди, унда яшаш-лаш кўрсатиш орқали эришади.

Хусниддин Шарипов дostonларида ҳаётнинг турфа хил воқеалари қаламга олинади ва бир-бирига тамоман ўхшамайдиган одамлар образи яратилади. Бу қаҳрамонлар жонли одамлар каби ҳаракат қилади. Шоир бунга уларнинг хатти-ҳаракатлари, қизиқишлари, ўзини тутушини аниқ тафсилотлар, характерли деталлар билан кўрсатиш орқали эришади. “Бир савол” шеърини романида қўлланган деталлар оҳорлиги билан диққатни жалб қилиб, ўқувчини воқеалар ичига олиб қиради. Ундаги “Хўп сўзлаш-гач “култ-култ” чой ютиб Илму ҳикмат, сибсатлардан, Биронта чол хотирин титиб, Бошлар кўна ривоятлардан. Қотганида ақл шираси, Тил ҳавони қамчилаб турса, Истикбол ва ўтмиш ораси Бўлиб қолар бир қалам нараса... Секин оқар қолларнинг кунни, Шундай қилиб ўтказишар вақт. Тинглайвериб олди-қочдини, Булар Аббор баданни қарақт, Ҳар сўз ўшар уйқудорига, Усти – ширин, маршода – захар...” каби ўринлар бошқа ҳеч бир асарда учрамайди. Бундай тиниқ, таъсирчан тасвирлар ҳар қандай асарга шуқуқ, жозиба бағишлайди. Аини хиллаги тиниқ, жозибador сатрларни ўқётганда дил яйрайди ва китобхон воқеаларнинг давомига қизиқиб қолади.

Хусниддин Шариповнинг ўтган аср 60–80-йилларида битган шеър ва дostonлари ўзига хос бадиий салмоққа эга. Улар мажруҳ мисралардан холи, узук-юлук, кемтик уринлари кўринмайди. Энг муҳими, ушбу шеър, дostonлар ўз сўзи, овози, даст-хатига эга шоир томонидан битилгани аққол билиниб туради ва улар мудрок қалбардаги муз қотган ҳисларни эритиб, турмушнинг майда-чуйда ташвишларини бир зумга бўлса-да, унуттиша ёрдам беради.

Абдулла УЛУФОВ

► ФИКР

Соғлом ва баркамол авлод мамлакатимиз тараққиётини, халқимиз фаровонлигини, турмушимиз ободлигини таъминловчи, мустақиллигимизни мустаҳкамловчи қудратли кучдир.

ҲУШЁРЛИК – МУҚАДДАС БУРЧИМИЗ

Ватанимиз тақдирини, келажаги бугун униб-ўсиб келаётган ёш авлодга, унинг жисмоний ва маънавий камолотига боғлиқ. Бу жараёнлар юртимизда хайрли кечмоқда.

Эзу сазй-ҳаракатлар самараси ўлароқ, Ватанимиз тақдирини ва истиқболни учун маъсулиятни ўз зиммасига олишга қодир баркамол авлод вояга етмоқда. Истиқбол тинч ва фаровон ҳаёт кечириш, орзу-истакларимиз рўёбдони кўриш, тенглар ичра тенг бўлиб яшаш имконини берди. Мустақиллигимизни мустаҳкамлаш, тинчликни, Ватанимиз асраб-авайлаш, юртимизнинг янада гуллаб-яшнаши келажагимиз давомчилари бўлган ёшларимизга кўп жиҳатдан боғлиқ. Баркамол авлод вакиллари ўз соҳалари бўйича пухта билим олган, замонавий ахборот технологияларини ўзлаштирган, хорижий тилларни яхши биладиган, билимли, юксак маънавиятли ва жисмонан соғлом ёшлардир.

Бироқ ёшлар онгига маънавий ва мафкуравий хуружлар ҳамон хавф солмоқда. Мамлакатимиз телеканаллари орқали намойиш этилган “Хонлиқ” ва “Қиёматга қолган қарз” кўрсатувларини томоша қилиб, кўнглимдан шундай ўйлар ўтди. Фикримча, туз берган, киндик қони тўқилган, ўзини парваришлаб, вояга етказган, ўқитган, таълим-тарбия берган муқаддас Ватанимиз нисбатан хиёнатдан ортиқроқ манфур жиноят бўлмаса керак. Мазкур кўрсатувларда юртимиздаги баъзи бир ёшлар турли фитналарга алдиниб, она Ватани ва оила аъзоларини ташлаб, юртига хиёнат қилиб, Исломга ёт бўлган оқимларнинг тўрларига илиниб, уларга қўшилиб қолганликлари ҳақида сўз борди.

Фарзандини узоқ йиллар ювиб-тараб, тарбиялаб, вояга етказиб, энди роҳатини кўраман, деган ота-оналар фарзандининг “ватан хоини”, “сотқин” деган иснодини кўтара олмай, ғам-ғуссадан адо бўлмоқда. Зеро, ота-онасини алдаш, итоат этмаслик, ўз юртига, туғилган ўсган жойига хиёнат қилиш ҳеч қайси таълимотга, эътиқодга асло тўғри келмайди.

Бундай нонқурликни онг-шуур билан англаб, қалб билан тушуниб бўлмайди. Бу ота-онанга, ақилларингга ва ўз халқингга қўл кўтариш, оқ бўлиш билан баробар эмасми...

Ёшлар содда, ишонувчан бўлишди. Шу сабабли бу дунёда неки қора, фитнавор кучлар бор, уларнинг ҳаммаси, энг аввало, айнан аҳолининг ҳали тўла балоғатга етиб улгурмаган қатламни нишонга олади. Демак, биз атрофда янада хушёр қарашимиз, сергак ҳаёт тарзини кўникмага айлантиришимиз, энг муҳими, мана шу жаннатноманд, тинчлик ва барқарорлик, фаровонлик барқарор юртимизнинг қадрига етишимиз даркор.

Шубҳасиз, мазкур кўрсатувлар жуда кўпларнинг, қариёнинг кўзини очди, ҳаммамизни яна бир бор хушёрликка чорлади. Ҳали пана-пастқамда ашириниб юрган қора кучларнинг пуч ваьдаларига уяётган кимсалар шундоқ ёнимизда яшаб юрганлигига иқдор бўлди. Кўрсатувларни кўрарканман, қалбимда бундай ватангадоғларга нисбатан нафрат тобора кучая борди. Ишончим комил, элим, юртим деб яшаётган ҳар бир фуқаронинг, ҳар бир йигит-қизнинг кўнглида мана шундай туйғулар уйғонган.

Кўрсатувлардаги лавҳаларни томоша қилиб яна бир фикр келди: Улар хонлиқ, сотқинлик даражасигача бориб етибди, нега ота-она, қариндош-уруғлар, ёр-биродарлар, маҳалла-қўй, жамоатчилик бундан беҳабар қолди? Бундай муҳим воқеалар содир бўлмаслиги учун нима қилишимиз керак?

Менимча, энг аввало, мактаб, коллеж, лицей, олий таълим даргоҳлари, оила ва маҳалла ҳамкорлиги ҳамда хабардорлигини кучайтиришимиз, ташбирларда фарзандларимизни эзу ишларга руҳлантирадиган, уларнинг қалбига етиб борадиган сўзлар, таъсирчан воситалардан кенг фойдаланишимиз зарур. Айниқса, биз, ота-оналар фарзандларимиз қарда бўлмасин, уларнинг ҳар бир хатти-ҳаракатини кузатиб, назорат қилиб турмоғимиз лозим.

Давлат ва нодавлат ташкилотлари ўртасидаги ижтимоий ҳамкорлик ёшлар тарбиясида муҳим ўрин тутди. Уларнинг ҳамкорлигида тарбият талбирларини янада кенгайтириш керак.

Таъкидлаш керакки, маҳалламизда ҳам шу мақсадда давлат ва нодавлат ташкилотлари вакиллари ташкил этган ҳолда маънавий-маърифий талбирлар тез-тез ташкил этилмоқда. Масалан, яқинда маҳалламизда социология фанлари номзоди, халқ депутатлари Тошкент шаҳар кенгаши депутати Тошўлат Матиебаев ва ҳуқуқ тартибот органлари вакиллари иштирокида ўтказилган маънавият соати йилгиланларда илиқ таассурот қолдири. Уларни қизгин баҳс-мунозараларга чорлади. Демак, биз фарзандларимизнинг бахту соатини, иқболни ва камолдини кўришни истар эканмиз, нафақат оиладаги, балки маҳалла-қўйдаги одамларнинг хатти-ҳаракати ҳам боланинг шаклланиб келаётган қалби ва онгига қандай таъсир кўрсатиши ҳақида доимо ўйлашимиз, бу масалада зиммамизда қандай улкан маъсулият борлигини унутмаслигимиз зарур.

Раҳимжон ТОҶИБОВ,
Тошкент шаҳридаги “Ҳабибий” маҳалласи фаоли

Ушбу мақола Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси ҳузуридаги Нодавлат-нотижмат ташкилотларини ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтларини қўллаб-қувватлаш жамоат фонди грант маблағлари асосида chop этилмоқда.

Санжар ТУСУНОВ

► ИНСОН МАНЗАРАЛАРИ

Витмас жароҳат

ЭСКИРТМА

Қишлоғимизнинг марказида ўрмон ҳўжалигининг идораси бор эди. Илоранинг дарвозасида олисдан ҳам кўзга кўринадиган қилиб “Табиятни асранг”, деб ёзиб қўйилган эди. Биз болалар тоққа ўтинга борарканмиз, албатта, шу ёзувга кўзимиз тушар ва уйда, мактабда эшитганларимиз – табият инсоннинг энг яқин дўсти, у едирди, кийдиради, тўйдирди, унга хиёнат қилиш – тузлуққа тупуриш, деган гаплар ҳалимиздан ўтиб, битта бўлсин хўл дарахт кесмай, қўриган шохларини синдириб уйга қайтардик.

Шубҳасиз, табият инсоннинг дўсти. Уни асраб-авайлаш, ҳимоя қилиш, бизга худди ота-боболаримиздан қолган ёдгорликдай қадри, васиятдай аҳамиятли, керак бўлса, тарбиямизнинг муҳим бўғинидир. Бироқ минг надоматлар бўлсинки, биз – одамлар ҳамини асраган, авайлаган нарсаларимизнинг бузишга, вайрон қилишга, билмадим, шунчалик ўчмизми, ҳар ҳолда қилма деган ишни қилаётган ўжар болаларга аллақачон айлиниб ултирганамиз. Гўё ҳамма нарса биз учун яратилгандек, гўё инсонлигимиз бизга керагидан ортиқ имкониятлар берадигандек, зарра бўлсин виждонимиз қийналмай яна ўша ишларимизни давом эттираймиз.

Китобларда, газеталарда 1- ва 2-жаҳон урушлари бош ҳарфлар билан ёзилади. Нега, ҳозир биз қўллангандай рақамлар билан эмас, нега айнан бош ҳарфлар ёзилар экан-а? Эй, инсон кўзларининг каттароқ оч, ён-атрофингизга қара, бу шунчаки ахборот ёки хабар эмас, бу йигирманчи асрнинг ўзи яратган ихтиросию жабри ҳалигача кишиларнинг юрагини ларзага солаётган хато, айнан шунинг учун ҳам эслатма, бу ҳол такрорланмасин, тарих саҳифаларида ўша 1, 2 билангина қолиб кетсин, зинҳор-базинҳор 3 ёки 4 рақамларини қўйишга, қўлингдан келса-келмаса қўшиллик қил, кураш, бу сенинг ва сента замондош бўлган барча инсоннинг, инсониятнинг энг долзарб ишидир, деган бир огоҳ эмасмикан? Негадир, мен шундай деб ўйлайман, ўйлайвераман.

Биз – инсонлар эрталаб ул овда йўловчимиз, ишхонада ишчимиз, ошхонада хўрандамиз, уйда отамиз, эрмиз, ўғлимиз. Айтинг-чи, қачон инсонмиз, қай ҳолатда ўзи инсонлигимизни теран англаб етатимиз?

Уруш-ку, тугади, аммо жароҳатлари ҳали-ҳамон бор эмасми?

ВОҚЕА

– Елкалари яра бўлмаган болаларим, – деб йиллар экан Шамсия момо.
– Шуям йили бўлди-ю, – деб бир-икки ёш майна қилса, кексалар, жим бўл, деб койиққан, сўнг узоқ сукупта кетпшаркан.
– Бу йилнинг маъносини биласизларми? – дер экан пича вақт ўтиб, улардан йўқ маъносини олгач, – Момонинг икки ўғли урушда, кенжасини тоғда илон чақиб ўлдирган. Елкалари яра бўлмаган дегани – менинг тобутимни кўтармаган, ҳаёт ташвишю қувончиди бир тилим ҳам тишламаган, келгану кетган, кўргану ултурмаган, дегани...
Аския қилувчилар жим бўлиб қолишар экан.

МУЛОҲАЗА

Кўшнинг тинч – сен тинч, деган мақолимиз бор.
Уй олма – қўшни ол, деб яна кучайтирилади.
Учинчиси – қўшнинг ёмон бўлса уйининг сотиб қутиласан.
Иккита бола уришса, бир-бирини йилгасга қанд-курс, музқаймоқ бериб тинчлатирса бўлар-ов. Нарн борса икки соатда эсидан чиқариб, яна жўра-жўра бўлиб кетаверади.
Катта ёшлар уришса-чи?
Ёши улуглар тўй-ҳашамдами, байрам, ҳайитлардами уларни ҳам яраштириб қўяди. Бир икки кун гапи қовушмай туради-да, сўнг ўртадаги низолар кўтарилиб, яна вақтлар ўтгач ўша хангома-ни эслаб қулиб юришса-чи?
Мамлакатлар уришса-чи?
Уларни қим яраштириб қўяди?
Ким?!
Шукрки, юртимиз тинч, лекин дунё тинч эмас-ку...
Бир кун келиб, дунёни ҳам тинчлантурса бўлар, эҳтимол, барча давлатлар тинчликни ёқлаб чиқар, ҳамма тинч-тотув яшашни истаб қолар, қачонки – биз кўнглимизни тинчлантурсак, қалбимиздаги инсонийликни асрай оласак. Демак, мамлакатлар ҳам тинч.
Дунё ҳам тинчликни истади.
Ҳақат қўнглим нотинч, кўнглимиз безовта, эй кўнглидошлар...

ФИКР

Барча яратқилар – ҳайвонлар, паррандаулар, судралиб юрувчи-

лару қанотлилар – ўз вазифасини яхши билди. Мушук сичқон овлайди, тирнайди. Ит уй кўриди, тишлайди. Эшак юк ташийди, хантрайди. От улоқ чопали, кишнайди. Тулки – айёр, унда тан-тилик йўқ. Йўлбарс – жасур, айёрлик йўқ. Қарга учди – гўнг ҳам титиди. Бургут ҳам учди – ўлаксаҳўр эмас.

Мушук уй кўримади – вазифасини билди, ит сичқон овламади, у ҳам билди. Эшак кишлолмагадидек, от хантрамайди. Тулки мард бўлолмаганидек, йўлбарс айёрликни ўзига эп кўрмайди. Улар – ўз вазифасини билди... Онгсиз, ақисиз бўлсам, жуда яхши билди.

Ҳақат... Ҳақат одамзодгина нима иш қилишини, нима юмуш билан бу дунёга келганини билмай ўтиб кетади, холос... Онгли бўла туриб, онгсизлар қилмаган ишларни қилади...
Вазифамиз нима, одамзод?!
Урушимиз?
Қон тўкишимиз?
Вазифамиз нима, эй одамзод!?

ЯНА ШАМСИЯ МОМО

Момонинг жуда катта боғи бор эди. Шу қўрғончада одамлар исминин билмайдиган бир қанча мевали дарахтлар бор эдики, момо уларнинг барига ном қўйиб чиққан экан: меҳр, яхшилик, тинчлик, муҳаббат, оқибат, инсонийлик, соғинч, севиноч, овунч...
– Мана бу дарахтнинг номи урушми? Қаранг, баҳайбат, ҳамма дарахтингиз соя солиб турибди, – деса, момо: – Йўқ, бунинг номи бор, бу – ёлғизлик, – деган экан...
Кекса, чириб адо бўлган, мевали дарахтларни қўёш нуридан пана қилган ўша номизгасям момо ном топган экан.
Бунга Шамсия момо йўқ. Билзар тугилмасдан илгари ўтиб кетган бу дунёдан. Кўрайин десак, сурати ҳам йўқ.
Бир вақтлар Орол курияти, деб шаҳардан борган тўрт-беш шляпали кимсага, Аъзамов домла бундай деган экан:
– Эшитдик, зўр, нутқингиз ажойиб! Агар сизлар Оролдан яна тўлдирмоқчи бўлсангиз, бугун Ўзбек аёлларининг кўз ёшларини ўша томонга канал қилиб оборинглар. Биринчи Шамсия момолан бошланглар...
Кейин нима бўлган бўлса...
Яхшиси уёгини айтиб ўтирмайман...
Дарвоқе, кейинчалик Шамсия момога Марсия момо, деб исм берган ҳам Аъзамов домла экан...

